

BISERICA ȘI FEMEIA LA PERIOADĂ

Veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi.
(Ioan 8.32)

pr. dr. mihai-andrei aldea,
2021-2026

Cuprins

Concluzii.....	3
Lămuriri (sau Fapte lămuritoare).....	4
1. și 2. Femeia la perioadă și <i>agheasma</i> (<i>mică și mare</i>).....	4
3. Femeia la perioadă și cinstirea <i>icoanelor /moaștelor</i>	8
4., 5., 6., 7. și 8. Până unde se poate apropia de locașurile de cult femeia la perioadă?.....	10
9. Se poate împărtăși femeia la perioadă? De ce?.....	18
Puțin despre <i>sânge</i> în Biserică.....	19
10.-11. Femeia la perioadă poate lua parte la slujbe? Dar la Sfânta Liturghie?.....	27
13. Femeia la perioadă sau lăuză este necurată?.....	29
P.S. Dar Vechiul Testament nu dă nume femeii la perioadă necurată și o oprește de la venirea la Templu?.....	32
P.P.S. Este femeia osândită de Dumnezeu pentru că are perioada lunară?.....	33
Scurtă bibliografie.....	35

Concluzii

Deoarece mulți nu mai au răbdare să citească, vom începe cu concluziile. Sistematizarea lor este și de ajutor pentru o orientare mai ușoară. Argumentele teologice (care urmează mai de vale) sunt, credem noi, foarte limpezi. Le găsiți deja de la pagina următoare!

No.	Femeia la perioadă, după Învățătura Domnului...	
1.	Poate lua agheasmă?	Da
2.	Poate lua agheasmă mare?	Da
3.	Poate săruta icoane/moaște?	Da
4.	Poate intra în curtea bisericii?	Da
5.	Poate intra în pridvorul bisericii?	Da
6.	Poate intra în pronaos?	Da
7.	Poate intra în naos?	Nu (cu excepția unei situații de urgență)
8.	Poate intra în Altar?	Nu (cu excepția unei situații de urgență)
9.	Se poate împărtăși?	Nu (cu excepția unei situații de urgență)
10.	Poate lua parte la slujbe?	La unele da, în chip firesc, la altele în parte ori în forme speciale, la altele în cazul unei situații de urgență
11.	Poate lua parte la Sfânta Liturghie?	Da, din pridvor sau pronaos (doar excepțional din naos).
12.	a. Poate să lipsească de la biserică? b. Lipsa ei de la biserică, slujbe sau Împărtășire o desparte (este o despărțire) de Dumnezeu?	a, Da, însă se va ruga, după puteri, acasă. b. Nu, este parte a slujirii dumnezeiești a femeii creștine.
13.	Este necurată?	Depinde de înțelesul cuvântului. Ființial și sufletește, este la fel de curată sau necurată ca în afara perioadei. Fizic, da.

Lămuriri (sau Fapte lămuritoare)

1. și 2. Femeia la perioadă și agheasma (mică și mare)

Agheasma și *Agheasma mare* sunt două feluri de apă sfințită. Amândouă au rostul de a curăți și de a binecuvânta sau/și sfinți lucrurile sau animalele ce sunt stropite, omul care se stropește cu ele sau le gustă.

În *Moliftelnic* (ediția 2019¹) se spune despre

Agheasma mică

și despre rosturile ei, astfel

- „să fie apa aceasta tămăduitoare sufletelor și trupurilor și izgonitoare a toată puterea cea potrivnică” [*Moliftelnic*:434],
- „să i se trimită ei harul izbăvirii și binecuvântarea Iordanului” [*Moliftelnic*:434],
- „Domnul Dumnezeu nostru să ne arate pe noi fii și moștenitori ai împărăției Sale prin gustarea și stropirea cu apa aceasta” [*Moliftelnic*:435],
- „prin gustarea și stropirea cu apa aceasta, trimite nouă binecuvântarea Ta, care spală întinăciunea patimilor” [*Moliftelnic*:436]
- „Așa ne rugăm, cercetează neputința noastră, Bunule, și tămăduiește cu mila Ta bolile noastre cele sufletești și trupesti” [*Moliftelnic*:436]
- „ne învrednicește a ne umple de sfințenia Ta, prin gustarea și stropirea cu apa aceasta” [*Moliftelnic*:439]
- „să ne fie nouă, Doamne, spre sănătatea sufletului și a trupului” [*Moliftelnic*:439]

Toate acestea sunt referințele la *Agheasma mică* din chiar slujba de sfințire a ei. În ceea ce privește

Agheasma mare

și rosturile ei, slujba de sfințire ne spune

- „să fie apa aceasta tămăduitoare sufletelor și trupurilor și izgonitoare a toată puterea cea potrivnică” [*Moliftelnic*:853]
- „să dăruiască apei acesteia harul izbăvirii și binecuvântarea Iordanului” [*ibidem*]
- „să se facă apa aceasta dar de sfințenie și curățire de păcate, spre tămăduirea sufletului și a trupului și spre tot folosul de trebuință” [*ibidem*]
- „să fie apa aceasta curățitoare spre viața veșnică” [*ibidem*]
- „să se arate apa aceasta izgonitoare de toată bântuiala vrăjmașilor celor văzuți și nevăzuți” [*Moliftelnic*:854]
- „pentru cei ce o vor lua și o vor primi spre sfințirea caselor” [*ibidem*]

---

¹ *Moliftelnic*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2019, „publicat cu aprobarea Sfântului Sinod și binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române” (p.3). Va fi menționat mai departe, în citări, în forma [*Moliftelnic*:p], unde ”p” este numărul paginii (paginilor) din care se citează.

² Ce înseamnă *binecuvântarea Iordanului* (ce revine repetat în slujbele de sfințire a apei) ca efect asupra celor ce sunt stropiți (udați) sau și gustă apa ce are această binecuvântare se vede la [*Moliftelnic*:857], unde ni se spune „apele Iordanului se preschimbă în vindecări”.

- „să fie apa aceasta curățire sufletelor și trupurilor tuturor celor ce o vor lua cu credință și vor gusta din ea” [ibidem]
- „să ne învrednicim noi să ne umplem de sfințenie prin gustarea din apa aceasta, cu venirea cea nevăzută a Duhului Sfânt” [ibidem]
- „Stropește și peste noi, nevrednicii Tăi robi, după făgăduința Ta cea dumnezeiască, apa cea curățitoare, darul milostivirii Tale, ca să fie bineprimită bunătății Tale cererea noastră, a păcătoșilor, pentru apa aceasta; și prin ea să se dăruiască nouă și întregului Tău popor credincios, binecuvântarea Ta” [Molitfelnic:855]
- „apele Iordanului se preschimbă în vindecări” [Molitfelnic:857]
- „Stăpânul merge la Botez, ca să ridice firea omenească la înălțime” [Molitfelnic:858]
- „Cel neplecat se pleacă robului Său, ca să ne libereze pe noi din robie” [ibidem]
- „Cel ce moartea neascultării și boldul înșelăciunii și legătura iadului în Iordan le-a afundat și a dăruit lumii Botezul mântuirii” [ibidem]
- „Și-i dă ei [apei acesteia n.n.] harul izbăvirii și binecuvântarea Iordanului. Fă-o pe ea izvor de nesticăciune, dar de sfințenie, dezlegare de păcate, vindecare de boli, diavolilor pieire, îndepărtare puterilor celor potrivnice, plină de putere putere îngerească” [Molitfelnic:860]
- „toți, cei ce se vor stropi și vor gusta din ea, să o aibă spre curățirea sufletelor și a trupurilor, spre vindecarea patimilor, spre sfințirea caselor și spre tot folosul de trebuință” [ibidem]
- „dă tuturor celor ce se vor atinge de ea și se vor stropi și o vor gusta: sfințire, sănătate, curățire și binecuvântare” [Molitfelnic:861]

După cum se poate vedea, și *Agheasma mică*, și *Agheasma mare*, au rostul de a transmite sfințenie, mai precis putere curățitoare, binecuvântătoare și sfințitoare, prin atingere, stropire sau gustare.

Deci, dacă luăm punctul de vedere cel mai extrem – după care femeia ar fi necurată când este la perioadă – *Agheasma mică* și *Agheasma mare* **trebuie** luate de femeia la perioadă. Pentru că prin ele se curățește, se binecuvântează și se sfințește.

Păreră teologică după care femeia la perioadă nu ar avea voie să ia agheasmă nu se bazează pe niciun argument teologic, ci doar pe un sofism. Sofismul sună astfel:

Femeia la perioadă este necurată; atingerea necurăției de sfințenie este interzisă; agheasma este apă sfințită, deci este sfințenie; deci femeia la perioadă nu are voie să se atingă de agheasmă.

În realitate majoritatea afirmațiilor ce compun acest sofism sunt false, de unde și concluzia falsă.

Ne vom opri la pretenția că
atingerea necurăției de sfințenie este interzisă
 întâlnită și în forma
este interzisă atingerea sfințeniilor de necurății.

Merită observat că această pretenție, în forma sa brută, lipsită de nuanțe, este în directă contradicție cu Învățătura Bisericii.

Dumnezeu s-A întrupat și botezat ca să elibereze, să curățească și să sfințească firea noastră cea căzută.

Acest adevăr este mărturisit de Sfintele Scripturi, apare repetat în *Molitfelnic* și este prezentat – repetat – și în slujbele de sfințire ale *Agheasmei mici* și *Agheasmei mari*.

Mai mult, se arată repetat în slujbele amintite că agheasma se folosește pentru

curățire.

Ce se curățește?

Ceea ce nu este curat, bineînțeles.

Adică, ființial, *agheasma se sfințește ca să curețe necurăția trupului și a sufletului*, fapt menționat repetat în Molitfelnic.

Mai mult, să vedem **câteva dintre slujbele la care se folosește agheasma!**

Agheasmă mică se folosește, de pildă, la slujba pentru *casa bântuită de duhuri rele* [Molitfelnic:599].

Atunci când bântuiala este puternică, putându-se bănui o lucrare intenționată de chemare a răului, se folosește *agheasma mare* pentru *Rânduiala la casa sau la locul tulburate de farmece sau de descânțece*³ [Molitfelnic:601].

Tot *agheasmă mare* se folosește la *Rânduiala pentru curățirea fântânii întinate* [Molitfelnic:615].

În schimb la *Rânduiala pentru sănătatea animalelor bolnave* [Molitfelnic:617] se poate folosi și *agheasmă mică*, stropindu-se cu ea animalele [Molitfelnic:618]; totuși nu de puține ori se face și această slujbă folosindu-se *agheasmă mare*.

Tot *agheasmă mică* se întrebuințează și la *binecuvântarea unei crescătorii de pești* [Molitfelnic:620-621], la *binecuvântarea stupilor și stupinei* [Molitfelnic:625], la *binecuvântarea începerii semănatului* [Molitfelnic:626-628], la lucrul *la arie* [Molitfelnic:628-629], respectiv *la sădirea viei* [Molitfelnic:629-630], la *binecuvântarea ostașilor în vreme de apărare a Patriei* [Molitfelnic:666-677] etc.

Agheasma mare este cerută expres de Molitfelnic nu doar la cele două slujbe amintite puțin mai sus, ci și la *Rânduiala pentru țarini (holde), vii și grădini, când se întâmplă să fie stricate de animale sălbatice sau insecte* [Molitfelnic:632-636], la *Rugăciune pentru sfințirea vasului întinat* [Molitfelnic:645], la *Rugăciune de curățire când a căzut ceva necurat în vasul cu vin, cu untdelemn, cu miere, sau cu altceva* [Molitfelnic:645-646].

Nu reiese din text dacă *la culesul viei* [Molitfelnic:630-631], *la sădirea unei livezi* [Molitfelnic:631-632], la *Rugăciune pentru curățirea grâului sau făinei care au fost întinate* [Molitfelnic:644] ș.a.a. se face stropire cu *agheasmă*; totuși practica ne arată că cei mai mulți slujitori – inclusiv ierarhi – stropesc fie cu *agheasmă mică* (adusă ori sfințită pe loc), fie chiar cu *agheasmă mare*. Practică ce nu poate fi socotită decât dreaptă și cuviincioasă.

Este de observat că în toate slujbele amintite aici *agheasma*, fie ea *mare* sau *mică*, se folosește spre curățire, binecuvântare și sfințire **față de orice întinăciune**.

Exact invers decât în premiza falsă prin care se susține sofismul pentru oprirea aghesmei pentru femeia la perioadă.

Este de observat că atunci când se face *Rânduiala pentru sănătatea animalelor bolnave* [Molitfelnic:617] **nu se cere clericului**

- să verifice femelele ca vreuna să nu fie la ciclu

- să stropască astfel încât niciun strop de *agheasmă* să nu ajungă în iesle, în adăptoare sau în alt loc de unde ar fi – sau ar putea să fie – înghițită de animale (unele putând avea sângerări, puroaie sau, evident, perioada firească!).

Este de observat că nici la *Rânduiala pentru binecuvântarea unei crescătorii de pești* [Molitfelnic:620-621] nu se cer asemenea acțiuni.

³ Ca o paranteză, chemările de boală, demoni sau alt rău **nu** se numesc *descânțece*, așa cum straniu se tot traduce, ci *încânțece* sau *încântări*. Dimpotrivă, *descânțecele* reprezintă lucrarea de desfacere a răului (bolii, bântuiei etc.), după cum bine a arătat regretatul Dr. Mugur Vasiliu.

La *binecuvântarea începerii semănatului* [Molitifelnic:626-628] **nu se cere clericului** să verifice dacă agheasma ajunge la viermi, gândaci sau rozătoare – eventual în plină împerechere – ce s-ar adăpa cu ea. Dimpotrivă, agheasma este împrăștiată cu toată încrederea peste pământ – încredere îndreptățită în puterea ei curățitoare, binecuvântătoare, sfințitoare.

După cum am precizat, exact invers față de premiza

atingerea necurăției de sfințenii este interzisă

vedem că și *agheasma mare*, și *agheasma mică*,

au rostul nu doar de a binecuvânta și sfinți ceea ce deja este bun (un loc de casă, o casă, o fântână, un lan etc.) ci și de a curăți orice întinăciune.

Ceea ce arată că oprirea femeilor de a lua agheasmă în timpul perioadei lunare contravine total cu rostul aghesmei!

Spre a folosi metoda demonstrativă numită *reducere la absurd*, ar trebui să socotim că femeia la perioadă, ca să nu poată primi agheasmă, ar însemna să fie mai întinată decât excrementele și mai păcătoasă decât Satana. Căci și urmele primelor și prezența ultimului se înlătură prin agheasmă! Or, a socoti femeia **botezată, mirunsă și împărtășită**, ce este adică un Templu viu al Duhului Sfânt (I Corinteni 6.19), ca... incapabilă să primească agheasma... contravine total Învățăturii lui Dumnezeu.

Dacă femeia la perioadă „este necurată”, atunci **trebuie să ia agheasma**, de vreme ce aceasta este prin însăși ființa ei, prin rostul ei fundamental, **curățitoare**.

Dacă femeia la perioadă nu este necurată în sens propriu, ci doar purtătoare a *necurăției* produsă de ciclul fiziologic firesc, atunci **trebuie** să ia agheasma, ca una ce curăță de urmările unei asemenea atingeri sau purtări.

Nu am cercetat aici problema stării femeii la perioadă după Învățătura Bisericii. Aceasta deoarece oricare ar fi părerea despre această stare, oprirea de la agheasmă este tot greșită. Ceea ce este limpede pentru oricine vrea să vadă adevărul.

De asemenea, am trecut repede și peste faptul că folosirea apei curățitoare pentru curățarea de orice întinăciune sau spurcăciune este rânduită chiar și în Vechiul Testament (de exemplu la Numeri, Capitolul 19). Dacă apa Legii Vechi era curățitoare pentru întinăciune, cu cât mai mult cea sfințită prin venirea directă a Duhului Sfânt? Credem că în această privință slujbele pe care le-am amintit răspund limpede oricui vrea să cunoască voia lui Dumnezeu.

3. Femeia la perioadă și cinstirea icoanelor /moaștelor

Cinstirea icoanelor (și relicvelor) și cinstirea moaștelor sunt două lucruri diferite.

Moaștele sunt însuși cel care este sfințit. Atunci când sărutăm obrazul sau mâna tatălui, ori a mamei, atunci când mângâiem capul copilului nostru, da, atingem doar o mică parte din ceea ce sunt ei: dar pe ei îi sărutăm sau îi mângâiem, nu acea parte *in abstractum*. La fel, atunci când cinstim moaștele îl cinstim pe *omul lui Dumnezeu*, pe *prietenul lui Christos*⁴, pe cel *îndumnezeit prin har* – sau pe *cea îndumnezeită prin har*.

Icoanele, pe de altă parte, sunt cele mai vechi „video-telefoane”. Doar că, spre deosebire de obiectele tehnologice – funcționale fundamental în plan material – icoanele folosesc materia mai mult ca pretext, spre a putea face legătura cu un plan supra-material. Acesta poate să fie al unei întâmplări esențiale din Istoria Mântuirii – de la Potop la Răstignire sau Pogorârea la Iad, ori de la Înviere la Chinurile Sfinților de la Aiud, Gherla sau Pitești. Ori planul supra-material poate să fie al Împărăției Cerurilor – din ceea ce noi numim *acum* sau din ceea ce noi numim *viitor*. Bineînțeles, dincolo de rostul *învățătoresc* al icoanelor, funcția fundamentală este aceea a *comunicării*, a *punerii în legătură*, a *conectării* omului sau oamenilor *de aici* cu *oamenii lui Dumnezeu* trecuți *dincolo*, cu *îngerii lui Dumnezeu* *de dincolo* sau cu Dumnezeu Însuși.

Din rosturile fundamentale vedem clar că, după Legea Nouă, femeia la perioadă poate să cinstească și ea moaștele și icoanele ca orice alt om.

Nu există în Ortodoxie vreo învățătură canonică ce ar opri femeia la ciclu să sărute mâinile părinților ei, să își mângâie ori îmbrățișeze copiii. Singura oprire canonică – a legăturilor trupești cu bărbatul – nu se aplică aici.

Mai mult, Învățătura Ortodoxă ne arată, dimpotrivă, că este bine și cuviincios ca femeia, cu scurgere firească ori chiar nefirească, să se apropie – cu evlavie, cuviincios – de icoane sau moaște.

Probabil cel mai celebru exemplu rămâne

„[...] iată o femeie cu scurgere de sânge de doisprezece ani, apropiindu-se de El pe la spate, s-a atins de poala hainei Lui. Căci zicea în gândul ei: Numai să mă ating de haina Lui și mă voi face sănătoasă; ar Iisus, întorcându-Se și văzând-o, i-a zis: Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit. Și s-a tămăduit femeia din ceasul acela.” (Matei 9.20-22)

Întâmplare pe care o regăsim și la Evanghelistul Luca, astfel

„[...] o femeie, care de doisprezece ani avea scurgere de sânge și cheltuisese cu doctorii toată averea ei, și de nici unul nu putuse să fie vindecată, apropiindu-se pe la spate, s-a atins de poala hainei Lui și îndată s-a oprit curgerea sângelui ei.

Și a zis Iisus:

- Cine este cel ce s-a atins de Mine?

Dar toți tăgăduind, Petru și ceilalți care erau cu El, au zis:

---

⁴ Pentru grafia Christos ori Cristos – unicele corecte în limba română și în teologia ortodoxă română – a se vedea <https://mihaiandreialdea.org/2019/02/21/christos-cristos-ori-hristos/>, <https://mihaiandreialdea.org/2024/12/19/iar-despre-christos-cristos-si-hristos/>, <https://mihaiandreialdea.org/2026/04/21/romanii-au-rostit-totdeauna-cristos-ori-christos-pana-la-ocupatii-straine-precum-cea-sovietica/> etc.

- Învățătorule, mulțimile Te îmbulzesc și Te strâmtorează și Tu zici: Cine este cel ce s-a atins de mine?

Iar Iisus a zis:

- S-a atins de Mine cineva. Căci am simțit o putere care a ieșit din Mine.

Și, femeia, văzându-se vădită, a venit tremurând și, căzând înaintea Lui, a spus de față cu tot poporul din ce cauză s-a atins de El și cum s-a tămăduit îndată.

Iar El i-a zis:

- Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit. Mergi în pace.” (Luca 8.43-48)

Ca să nu lungim peste măsură cuvântul, o să amintim doar, fără puzderia de citări ce se poate da, că în Legea Veche se socotea orice *scurgere de sânge* ca o mare *spurcăciune*, ce *spurca pe cel ce o avea*. Mai mult, și *cei care se atingeau de cel/cea cu scurgere de sânge erau socotiți spurcați*, și aveau rânduială de curățire.

Aceste prevederi ale Legii lui Moise fuseseră dezvoltate de farisei și în cel mai blând caz erau respectate cu strictețe. Femeile la perioadă – sau cu scurgeri prelungite – aveau obligația de a se feri de orice contact cu oamenii și chiar cu obiectele din jur.

De aici și **frica** femeii, încercarea ei disperată de a se ascunde chiar și **după vindecare**.

Dar ce ne arată aici Fiul lui Dumnezeu?

Că atingerea – evlavioasă – a femeii cu scurgerea de sânge **este cuviincioasă, este bună, este binecuvântată**.

Față de această realitate, a încerca să oprești femeile la perioadă de atingerea de icoane sau moaște este o împotrivire față de Însuși Fiul lui Dumnezeu.

4., 5., 6., 7. și 8. Până unde se poate apropia de locașurile de cult femeia la perioadă?

Practica unanimă a clerului ortodox este de a primi femeia la perioadă în curtea bisericilor și în pridvorul acestora.

Cererea de a ține femeia la perioadă în afara pridvorului sau chiar în afara curții bisericii apare ca o practică total izolată a unora desprinși din Ortodoxie, ultra-rigoriști, ce apar întâmplător și dispar la fel de izolat⁵. Pe scurt, este numai o alunecare personală, de tip maniheist sau catar, nu o practică constantă în vreo ramură oarecare, cât de mică, a Bisericii.

Neînțelegerile *din* Biserică apar de la ușa dintre pridvor și pronaos.

Poate femeia la perioadă să intre în *Pronaos*? Ori îi este oprit acest lucru?

Dar în *Naos*? Dar în *Altar*?

Să vedem întâi câteva noțiuni ortodoxe esențiale pentru a înțelege adevărul în această privință!

„[...] Încă de la început, bisericile erau împărțite în trei părți : *pronaosul*, numit și *tinda* sau *nartica*, *naosul* și *altarul*.

1) Bisericile mai vechi aveau în față *pronaosul exterior*, un fel de vestibul sau portic, mărginit de coloane și acoperit. În mijlocul lui era o fântână sau un havuz cu apă, în care își spălau mâinile cei care intrau, simbolizând curățenia sufletească, necesară la rugăciune. Aici aveau loc și mesele frățești, ale dragostei creștine, numite *agape*.

Din pronaosul exterior [la Români numit obișnuit pridvor s.n.] se intra în cel interior sau nartică, numit și paradis, pentru că pe suprafața dinăuntru a pereților erau pictate icoanele lui Adam și Eva în rai. În vechime, pronaosul era despărțit de naos prin zid⁶ [...] Aici stăteau catehumenii, energumenii (cei stăpâniți de dughuri rele) și penitenții, adică cei ce se pocăiau pentru ispășirea de păcate [fiind oprți de la Sfânta Împărtășanie n.n.]. La mănăstiri, aici se face Pavcernița, Miezonoptica, Litia și Ceasurile. Tot aici stau pruncii aduși pentru botez, femeile după împlinirea celor patruzeci de zile de la naștere, când li se citește molitfa pentru curăție, precum și tinerii căsătoriți când vin la biserică, la o săptămână după cununie, pentru a li se citi molitfa.”⁷ [Braniște *et alii*, 1984:99]⁸⁹

Este evident că acolo unde stau cei nebotezați poate sta cel botezat. Este evident

⁵ Un caz celebru în Biserica Ortodoxă Rusă este al ex-clericului Serghei Bulgakov, osândit ca eretic atât de aceasta cât și de Biserica Ortodoxă Rusă din Afara Granițelor. Acesta îndemna clericii să interzică femeilor la perioadă să vină la biserică.

⁶ Această structură există încă la unele biserici vechi de zid – mai ales din Moldova – și din lemn românești, dar și la unele noi care continuă arhitectura veche.

⁷ Am păstrat ortografia, sublinierile și împărțirea textului originale. Parantezele pătrate interioare [...] prescurtează o descriere arhitectonică irelevantă pentru problema de față.

⁸ Ene Braniște, Ghenadie Nițoiu și Gheorghe Neda, *Liturgica generală. Manual pentru seminariile teologice*, Tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Iustin, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984; citată în text ca [Braniște *et alii*:p].

⁹ Similar și la [Pruteanu, 2010:20-22ș.cl.]

că starea femeii la perioadă, una firească, nu poate fi mai jos decât starea nefirească a *energumenilor* (aceștia fiind fie cei supărați puternic de duhuri necurate, fie îndrăciți de-a dreptul). Este evident că starea femeii la perioadă este superioară stării celor oprți de la Împărtășanie. Deci dacă aceștia toți pot sta în *Pronaos*, cu atât mai mult femeia la perioadă. Ca urmare, în această privință nu ar trebui să fie despărțire între clerici, lucrurile fiind clare: **femeia la perioadă poate sta în *pronaos*.**

În multe biserici *pronaosul din afară*, adică *pridvorul*, a fost unit cu *pronaosul din lăuntru* sau *tinda*. Sau pur și simplu lipsește. Și practica generalizată este de a îngădui aici femeile la perioadă.

Aici însă ne izbim, dincolo de o practică larg acceptată – în uriașa majoritate a bisericilor locale – și de o practică redusă ca întindere, însă îndârjită, de a respinge prezența femeilor la perioadă în *pronaos*¹⁰.

Această practică de respingere, care ignoră istoria și practica bisericească amintite mai sus, pretind că se întemeiază pe o serie de *canoane bisericești*. Iar aceasta este o pretenție cu mare greutate, ce trebuie ascultată și cercetată cu multă grijă!

Să vedem care sunt însă aceste canoane invocate de cei care spun fie că femeia nu are voie în *pronaos*, fie că nu are voie în *naos*, ori nici măcar să vină la biserică¹¹:

1. Canonul 28 al Sfântului Ioan Postitorul
2. Canonul 6 al Sfântului Timotei Alexandrinul
3. Canonul 7 al Sfântului Timotei Alexandrinul
4. Canonul 38 al Sfântului Nichifor Mărturisitorul
5. Canonul 2 al Sfântului Dionisie al Alexandriei
6. Canonul 44 al Sfântului Sinod din Laodiceea [343]

Vom începe cu cel din urmă din listă, deoarece este și cel mai vechi, și pecetluit de Sinoadele Ecumenice. Iată textul invocat:

„Nu se cuvine ca femeile să intre în altar.” (*Canonul 44 Laodiceea*)

Acest canon vine însă ca o întregire interesantă la o precizare a altui canon:

„[...] și numai celor sfințiți [hirotoniți n.n.] le este iertat să intre în altar și să se cuminece.” (*Canonul 19 Laodiceea*)

Sinodul Trulan va prelua *Canonul 19 Laodiceea* într-o formă dedicată:

„Să nu îi fie îngăduită, în niciun chip, intrarea în Sfântul Altar niciunuia dintre cei care fac parte din laici. Nu este însă oprită de la acest lucru puterea și stăpânirea împărătească atunci când, după o oarecare predanie foarte veche, ar voi să aducă daruri Creatorului.” (*Canonul 69 Trulan*)

Este de reținut că *laici* reunea în acea vreme *mirenii și călugării*, deopotrivă. Ca urmare, Canonul 69 Trulan **interzice** tuturor celor care nu sunt hirotoniți intrarea în Altar (pentru Împărtășanie), fie că sunt bărbați sau femei, mireni sau călugări.

El preia aici o prevedere a Canonului 19 Laodiceea, pe care am citat-o mai sus.

¹⁰ Această respingere fiind de foarte multe ori asumată și/sau venită chiar din partea femeilor, inclusiv din a celor la perioadă. Uneori din motive biologice – având anumite probleme personale – dar de multe ori generalizate incorect.

¹¹ După cum le-am auzit și le-am găsit invocate în felurite lucrări în format fizic și electronic.

În acest context Canonul 44 Laodiceea pare absurd: dacă niciun *laic* nu poate intra în Altar, de ce ai mai preciza că femeile, sau copiii, sau bătrânii laici, sau călugării cu păr blond, ori mirenii cu ochi albaștri, nu au nici ei voie să facă asta? Care este logica acestei precizări?

De fapt, **nu**, nu este vorba despre o absurditate. După cum amintește și [Floca, 1993:8] în vremea primelor secole prin *hirotonie* se înțelegeau **și** *hirotesille*.

Cel care era *hirotesit* cântăreț, de pildă, nu primea și dreptul de a se împărtăși în Altar (Canonul 19 Laodiceea), chiar și pentru *ipodiaton* fiind discuții în această privință.

Deoarece în secolul al V-lea încă exista practica **hirotesirii diaconițelor**, de fapt Canonul 44 Laodiceea dă răspuns la întrebarea dacă *diaconițele* sunt socotite sau nu parte din cler: **nu** sunt socotite în cler, **ci** se numără cu laicii; și, logic, nu pot intra în Altar.

Ca urmare, **Canonul 44 Laodiceea nu are legătură cu perioada lunară a femeii**.

Ne oprim acum la mult mai rar citatul Canon 38 atribuit Sfântului Nichifor Mărturisitorul. Este rar citat și pentru că autenticitatea lui este cel puțin îndoielnică, și pentru că nu are legătură directă cu perioada femeii, dar mai ales pentru că, după cum vom vedea, este total greșit din punct de vedere ortodox.

Sfântul Nichifor Mărturisitorul a trăit în secolele VIII-IX. Deși canoanele lui **nu** au fost pecetluite de Sinoade Ecumenice, au un mare ecou în Biserică până astăzi. Totuși, după cum vom vedea, dacă multe dintre ele sunt cuviincioase, unele sunt cel puțin exagerate atât din punct de vedere teologic ortodox cât și al realității concrete. Nu spunem aceasta judecându-l pe sfânt, ci aducându-ne aminte că și sfinții pot greși, după cum și Sinoadele Ecumenice poruncesc să se știe (canoanele 114, 115 și 116 Cartagina (419) pecetluite de Sinoadele Ecumenice de la al III-lea încolo)¹².

„De va naște femeia și pruncul este în primejdie de moarte, după trei sau cinci zile să se boteze acel prunc, dar se cuvine ca altă femeie botezată și curată să-l alăpteze; iar mama lui nici să nu intre în dormitorul unde este pruncul și în general nici să nu se atingă de el, până ce nu se va curăți deplin după 40 de zile și nu va primi de la preot rugăciunea.” (așa-zisul Canon 38 Nichifor Mărturisitorul)

Acest canon este greșit în următoarele privințe:

- dacă un prunc nebotezat este în primejdie de moarte se botează îndată; amânarea botezului este păcat împotriva Duhului Sfânt¹³
- nu există absolut niciun temei scripturistic sau canonic pentru a opri femeia lăuză să se atingă de un om botezat – o face zi de zi cu toți ceilalți copii ai săi, cu mama ori soacra ori suratele ce o ajută la treburi etc., deci o poate face la fel și cu acel prunc
- a interzice intrarea în dormitorul care este pruncul înseamnă a trece chiar și peste cea mai mare asprime a Legii Mozaice și încă fără cel mai mic temei biblic sau patristic
- a împiedica mama de la alăptarea pe care o poate face sănătos este crimă; este crimă și împotriva mamei, dar în primul rând împotriva copilului; nu există niciun

¹² Cităm Canonul 116 Cartagina (419): *De asemenea s-a hotărât că oricine pretinde că în Rugăciunea Domnească acele cuvinte care zic „Și ne iartă nouă greșelele noastre” ar fi rostite de sfinți nu după adevăr, ci doar din smerenie, să fie anatema!*

¹³ „Se cuvine a ști că, dacă pruncul născut este slăbit și nu suge, ci trage să moară, nu trebuie să se aștepte, cum rău zic unii, până la a șasea sau a opta zi, spre a-l boteza; ci, în ceasul în care s-a născut, spălându-l, îndată să-l și boteze [...]” [Moliftelnic:17]

temei biblic ori canonic pentru un asemenea gest, care de asemenea trece dincolo de orice exagerare fariseică sau chiar maniheistă; deoarece (a) doică nu se găsea ușor și (b) nu orice doică poate alăpta orice copil, iar (c) mama care nu alăptează își pierde laptele în câteva zile – dacă nu cumva ajunge la febra laptelui, nebulie sau moarte, căci în acea vreme lipseau mijloacele de mulgere astăzi la îndemână –, *în cel mai bun caz* pretenția osândește familia în cauză la păstrarea unei doice (sau mai multora, dacă prima nu poate continua sau își pierde laptele) până la înțărirea copilului; riscul uciderii mamei și copilului, raportat la situația epocii, este uriaș; riscul ca mama să nu mai poată alăpta niciodată este uriaș etc.

- să ceri de la fiecare femeie să poată dispune de un dormitor separat pentru un anume copil și de o doică este o pretenție pe cât de necanonică pe atât de nerealistă; e bine să ne amintim că majoritatea oamenilor de atunci trăiau în cel mult două camere, că natalitatea era pe atunci mare și deoarece mortalitatea infantilă era foarte mare, era practic întâlnită în fiecare familie; familiile care și-ar fi putut permite o cameră separată pentru un copil nou-născut plus doică erau extrem de puține – din acest punct de vedere textul este delicat spus nerealist.

Canonul acesta este evident neortodox – dincolo de faptul că nu are legătură cu perioada firească a femeii – și sunt convins că este o interpolare, un canon apocrif, introdus de un pseudo-călugăr extremist ce ținea de una dintre ereziile de tip catar, bogomil sau maniheist ce bântuiau în secolele IX-XV. Desigur, mai este posibilă și o interpolare făcută de un iconoclast ascuns, pentru a-l denigra pe sfânt printr-un canon de o monstruoasă și de un ridicol nemărginit. O dovadă invincibilă în această privință mi se pare canonul ce urmează, unanim recunoscut ca fiind al Sfântului Nichifor Mărturisitorul:

„Se cuvine călugărițelor să intre în Sfântul Altar și să aprindă lumânări și candelă, să îl curețe și să îl măture. [s.n.]” (Canonul 15 Nichifor Mărturisitorul)

Ce neașteptat este acest canon! Cât de lax și cât de contradictoriu față de Canonul 38, dar chiar și față de Canonul 44 Laodiceea, alături de care Canonul 38 este menționat adeseori¹⁴. Este de observat că Sfântul Nichifor Mărturisitorul nici măcar nu condiționează intrarea călugărițelor în Altar de lipsa vremii lunare! Ceea ce este cel puțin uluitor pentru orizontul de așteptare deschis de cei care și-au însușit Canonul 38 ca fiind al lui și fiind absolut.

Desigur, nu vom pretinde că Sfântul Nichifor **dă** voie călugărițelor să intre la Sfântul Altar într-o anumită perioadă a lunii – deși ceea ce nu este interzis expres este permis, iar sfântul știa acest principiu elementar.

Dar pretindem că este evident că Sfântul Nichifor **nu** este acel fie obsedat de „întinarea femeii”, fie farsor, ce a alcătuit Canonul 38. Este imposibil ca cel care pune condiții criminale pentru lăuză să fie același cu cel care lasă călugărițele în Altar cu atâta relaxare. Este imposibil ca cel care interzice mamei să intre în camera pruncului ei să lase alte femei, fără nicio îngrijorare, să intre în Jertfelnicul Pruncului Ceresc! Deci nu poate fi Sfântul Nichifor autorul Canonului 38, care se dovedește o necuviincioasă înjghebare.

O altă dovadă invincibilă în această privință este alt canon al aceluiași autor:

---

¹⁴ Evident, contrazice total și Canonul 69 Trulan... căci în vremea în care s-a dat acesta laicii opriți cu totul („să nu fie iertat”!) de la intrarea în Altar cuprindeau pe mireni și călugări deopotrivă. Numai de la Nichifor Mărturisitorul și mai ales din secolul al XII-lea a început separarea călugăriților de mireni și în această privință.

„De va fi cineva bolnav și ar cere Sfântul Botez, ori Sfânta Schimă Călugărească, trebuie să i se dea fără întârziere și să nu i se nege harul [s.n.]”
(Canonul 26 Nichifor Mărturisitorul)

Sau, și mai cu putere, canonul

„Se cuvine să se dea Dumnezeiasca Împărtășanie celui bolnav în primejdie de moarte chiar și după ce a gustat mâncare. [s.n.]” (Canonul 9 Nichifor Mărturisitorul)

Deci ar trebui să credem că același care dă unui mirean mâncat dreptul să se împărtășească dacă e într-o boală gravă interzice și amână Botezul copilului nou-născut? Sau că acela care cere mare grabă pentru cel doar bolnav în primirea Botezului sau Călugăriei amână acestea pentru copilul nou-născut?

Se vede absolut clar din toate acestea că este imposibil ca acel canon să aparțină aceluiași autor cu acestea, de vreme ce se contrazic radical între ele.

Iar dacă, prin reducere la absurd, același l-ar fi alcătuit, constituie evident doar o tristă ispită în care a căzut, căci **Canonul 38 este categoric și total neortodox**. Și, repetăm, nici măcar **nu atinge problema femeii la perioadă!**

Ceea ce face invocarea lui cu atât mai străină argumentației creștine.

Despre Sfântul Ioan Postitorul încă nu putem spune sigur dacă este Ierodiaconul Ioan Postitorul sau, dimpotrivă, Ierarhul Ioan Postitorul, între cei doi fiind aproape trei secole depărtare. Suntem însă încredințați că o citire dreaptă a *Canonului 28* invocat de mulți poate aduce o lumină foarte folositoare:

„Canonul al 2-lea al Sfântului Dionisie, dar și al 7-lea al lui Timotei, poruncesc femeilor care sunt în curățirea lunară să nu se atingă deloc de Cele Sfinte până în a șaptea zi. Și legea cea veche poruncește aceasta. Dar nici nu îngăduie să se împreune cu bărbații; căci din aceasta se întâmplă că cei ce se zămislesc să se facă slabi și fără putere. De aceea și dumnezeiescul Moise a ucis pe tatăl leprosului, fiindcă din cauza neînfrânării nu a așteptat curățirea femeii. Iar ceea ce nu va ține seama de aceasta în timpul necurăteniei și va atinge Dumnezeieștile Taine, 40 de zile poruncește să fie neîmpărtășită.”
(*Canonul 28 Ioan Postitorul*)

Vom sublinia aici că deși canonul conține o serie de greșeli pe care le vom arăta, conține și o lămurire foarte însemnată. Anume că „*cele sfinte*”, notate de noi „*Cele Sfinte*”, de care nu are voie femeia la perioadă să se atingă, sunt „*Dumnezeieștile Taine*”. Dacă primul termen este neclar – și tradus, ca urmare, în multe feluri – ultimul este limpede: este vorba despre Trupul și Sângele Domnului. De la Acestea oprește, prin urmare, canonul în discuție, femeile la perioadă. Invocând, însă nu cu exactitate, canoanele sfinților Dionisie și Timotei. Vom începe cu acesta din urmă, ca fiind mai aproape de vremea Sfântului Ioan Postitorul.

„Întrebare: Dacă o femeie va ști că are cele obișnuite femeilor, se cuvine a se apropia de Taine în ziua aceea, ori nu?”

Răspuns: Nu se cuvine până ce nu se va curăți.” (*Canonul 7 Timotei Alexandrinul*)

Este limpede aici – ca și la Canonul 6 pentru femeile catehumene – că Sfântul Timotei Alexandrinul **nu** oprește femeia la perioadă pentru șapte zile – sau oricare alt număr. Foarte însemnat, opririle se fac „până se curățește”. Vom vedea mai jos despre ce este vorba.

Mergem deci și la Sfântul Dionisie al Alexandriei, care zice, în secolul III:

„Iar în privința femeilor care au curățirea lunară, dacă se cuvine ele, aflându-se așa, să intre în Casa lui Dumnezeu, socotesc că și a întreba este de prisos; deoarece cred că nici ele, fiind credincioase și cucernice, nu ar îndrăzni, aflându-se așa, să se apropie de Masa cea Sfântă [Sfântul Altar n.n.] ori să se atingă de Trupul și Sângele lui Christos. Căci nici ceea ce avea curgerea sângelui de 12 ani nu s-a atins de El spre vindecare, ci numai de poalele Lui. Dar este lucru neprihănit a se ruga cineva oricum ar fi și a-și aduce aminte de Stăpânul oricum s-ar afla și a se ruga spre a dobândi ajutor; iar cel ce nu este cu totul curat și cu sufletul și cu trupul, se va opri de a se apropia de cele sfinte și de Sfintele Sfinților” (*Canonul 2 Dionisie al Alexandriei*)¹⁵

Se poate vedea, în primul rând, că nici aici nu se pomenește un număr de zile, așa cum se *pretinde* în Canonul 28 al Sfântului Ioan Postitorul. Ceea ce ridică problema canonicității sale¹⁶! Căci, desigur, un canon ce invocă prevederi „canonice” inexistente nu este canonic!

Totuși, locul în care ultimele trei canoane amintite se armonizează este **oprirea de la Împărtășanie în vremea curgerii de sânge**. Căci și Canonul 28 Ioan Postitorul, numind mai apoi „timpul necurăției”¹⁷ revine, de fapt, la formularea imprecisă numeric însă corectă biologic a celorlalți doi.

Și dacă Sfântul Dionisie leagă venirea la biserică **strict** de Sfânta Liturghie și Împărtășanie – ca urmare negând rostul venirii femeilor la perioadă la biserică – această poziție nu se regăsește nici la Sfântul Timotei Alexandrinul, nici în canoanele Sinoadelor Ecumenice. Deci **nu constituie o poziție oficială a Bisericii**.

În concluzie, dintre cele **șase canoane invocate pentru oprirea intrării femeii în biserici** – până la un punct sau altul, ori chiar de tot – avem așa:

1. *Canonul 44 Laodiceea nu se ocupă de femeile la perioadă, însă interzice intrarea femeilor în Altar.*
2. *Canonul 38 atribuit Sfântului Nichifor Mărturisitorul este o făcătură sinistră și care nu are legătură cu femeile la perioadă; în contrazicere cu această făcătură, Sfântul Nichifor Mărturisitorul dă voie femeilor chiar și în Altar (Nichifor Canonul 15).*
3. *Canonul 28 Ioan Postitorul, deși cu unele probleme și contradicții, oprește femeile la perioadă numai de atingerea de Sfintele Taine și împreunarea cu soțul.*
4. *Canonul 7 Timotei Alexandrinul oprește femeile la perioadă de la apropierea de Sfintele Taine, iar nu de biserici.*
5. *Canonul 6 Timotei Alexandrinul se referă la femei catehumene și la amânarea*

¹⁵ S-a discutat în ce măsură acest canon ține de un curent ideologic influențat de gândirile spiritualiste ce duseseră la Dochetism iar mai apoi a adus rătăcirii precum Montanismul, Origenismul sau religia Citară. Discuția depășește, însă, cadrul micului nostru studiu.

¹⁶ Sau, cel puțin, al mențiunii de „șapte zile”.

¹⁷ Ne vom întoarce mai departe la problema **necurăției**, care tulbură foarte mult și oprește obiectivitatea în foarte multe comentarii pe subiect.

primirii Botezului dacă sunt la perioadă – deci **nu la subiectul nostru**¹⁸.

6. Canonul 2 Dionisie al Alexandriei **oprește și el femeia la ciclul de la Împărtășire, însă cealaltă poziție a sa, care conchide că în lipsa Împărtășaniei prezența la biserică este inutilă, nu a fost primită de Biserică.**

După cum vedem, dintre toate canoanele invocate, unul singur oprește femeia la perioadă de la intrarea în biserici – Canonul 2 Dionisie al Alexandriei – și se află în contradicție cu celelalte canoane, care nu cuprind asemenea poruncă.

Toată această cercetare ne arată că venirea femeii la biserică în timpul perioadei **nu este oprită**. Este **îngăduită** lipsa femeii de la biserică, dar nu este oprită.

Lipsa rostului venirii femeii la perioadă la biserică, așa cum i se pare Sfântului Ierarh Dionisie al Alexandriei, se explică ușor prin vremea și locul viețuirii sale: anii 190-265, Provincia Romană Egipt.

Epoca a fost o vreme plină de frământări, în care cultul creștin în Egipt era extrem de simplu: în afară de Sfânta Liturghie se citeau Psalmi. Rar se regăseau slujbele firești în alte părți! Citind *Patericul egiptean* vedem uimirea călugărilor – la peste un secol după Sfântul Ierarh Dionisie! – față de apariția cântărilor liturgice. Cântări pe care mulți dintre ei le și resping, până prin secolele V-VI și chiar mai târziu: erau străine tradiției lor și le simțeau ca o abatere de la greutatea cuvântului rugăciunii¹⁹. De altfel, sub prigoana aproape neîncetată din Egipt, era firesc pentru creștini să se adune fie pentru *Frângerea Pâinii* – adică Sfânta Liturghie – fie pentru învățătura și dezbaterile teologice ale vremii (care de obicei **nu** aveau loc în biserici, ci prin case și ascunzători). Se adaugă aici căldura locurilor – greu de închipuit pentru viețuitorii locurilor temperate sau și mai reci. Aceasta înseamnă transpirație puternică, degradarea iute a oricăror resturi organice umezi, cu miros greu și primejdia infecțiilor. Dar se adaugă și greutatea găsirii apei, chiar și pentru spălat, scumpetea pânzei – și a altor articole sanitare. Toate la un loc făceau din venirea femeii la perioadă în biserici un proces primejdios în general, riscant sanitar (și pentru ea, și pentru ceilalți), obositor și dureros, adesea de o murdărie imposibil de evitat. Toate fiind lucruri ce, în lipsa Împărtășirii, făceau prezența lipsită de sens.

Dar, după cum am arătat, această poziție particulară, oricât de logică în locul și timpul său, nu a fost însușită de Biserică, respingându-i-se universalizarea.

Deci, **canonic, femeia poate să vină la biserică în vremea sa firească.**

Desigur, în această situație se poate pune întrebarea

Dacă femeia la perioadă poate intra, canonic, în biserică, de ce numai în pronaos și nu și în naos?

Această întrebare are un răspuns simplu: ***canonic, în Naos stau cei care se împărtășesc la Liturghie.***²⁰

¹⁸ Este de amintit că pentru foarte multe femei și astăzi, cu toate progresele materialelor sanitare, este o mare problemă intrarea în apă în locuri publice atunci când sunt la perioadă. Nu este nevoie de detalii spre a înțelege de ce amânarea Botezului era firească pentru oricine are cunoștințe elementare despre ce înseamnă sângerarea lunară.

¹⁹ A se vedea, spre pildă, capul 15 *Pentru Avva Pamvo*, [Patericul, 1993:192-193], în care Sfântul Cuvios Pamvo respinge cu tărie cântările, troparele și celelalte înnoiri [inovații, pentru el] liturgice, ca pe o cădere din Duh.

²⁰ Pentru cei care nu cunosc acest fapt a se vedea [Branște, 1993:385, 390, 402 ș.u.]. Atunci când se spune că „naosul este locul în care stau credincioșii care participă la sfintele slujbe” [Branște, 1993:402] termenul „credincioșii” trebuie înțeles precum termenul de „sfinți” din chemarea la Împărtășanie de la Liturghie (cf. [Vintilescu, 1998:306]): cei care se pot împărtăși cu Sfintele Taine (cf. și Canonul 9 Apostolic!).

Deci nevoia ca femeia la perioadă să stea în *pronaos* ori *tindă*, eventual în *pridvor* sau *curtea bisericii*, dar **nu** în *naos* este dată de rânduiala canonică liturgică:

Naosul este locul în care stau laicii – mireni și călugări – ce se împărtășesc, *pronaosul* este locul în care stau laicii – mireni și călugări – ce nu se pot împărtăși.

Desigur, aceasta este rânduiala canonică.

Duhovnicul sau *preoții slujitori* pot da unele dezlegări pentru situații excepționale.

De pildă, atunci când biserica nu are *pronaos*, ori acesta este prea mic și femeile la perioadă riscă să fie împinse a sta în arșiță sau ger.

De pildă, atunci când femeile la perioadă sunt esențiale pentru a *ține strana*. De pildă, sunt biserici din părți majoritar neortodoxe – precum Mureș, Covasna, Harghita, Grecia, Albania, Suedia, Franța, Finlanda etc. – în care se întâmplă să se slujească rar sau foarte rar. Și să nu poată ține strana – da răspunsurile la Liturghie – decât vreuna dintre femeile aflate în perioada lunară. Ca urmare, preoții sunt îndreptățiți a le dezlega să intre în naos și chiar în Altar.

Dar să se împărtășească? Vom vedea răspunsul ceva mai jos.

Esențial este faptul că **rânduiala** e ca femeia la perioadă, ca și alții care nu se pot împărtăși, să stea în *pronaos* ori *pridvor*, *dacă poate să vină la biserică*.²¹ Și stă în acele locuri atâta vreme cât nu are o dezlegare/ascultare dată de preotul slujitor²². Iar acest lucru se va înțelege și mai bine, nădăjduim, în lămurirea următoarelor întrebări.

---

²¹ Reamintim faptul că femeia la perioadă *poate sta acasă fără supărare ori scădere!* La biserică „poate veni dacă poate”, adică numai dacă starea sa biologică, fizică, îi dă voie.

²² Îmi subliniază unul dintre *beta-tester-ii* materialului de față: foarte mulți dintre cei care nu se împărtășesc, inclusiv pentru că sunt oprți canonic, stau totuși în naos. Din acest punct de vedere și femeile la perioadă pot sta la fel de bine în locul în cauză. Aici însă am vrut să prezint principiile canonice. Felul în care sunt aplicate de fiecare preot și mai ales episcop este în afara datoriei și competenței mele.

9. Se poate împărtăși femeia la perioadă? De ce?

Ajungem aici la cel mai *aprig* dezbătut aspect al prezenței femeii la perioadă în Biserică.

Da, nu e firesc să fie patimă în dezbaterile ortodoxe.

Asemenea subiect – ca și oricare altul al vieții creștine – se cuvine înțeles și, dacă este nevoie, disputat, *sine ira et studio*. Sau, duhovnicește spus, cu pace și băgare de seamă, cu dragoste de Dumnezeu, de Biserica Lui, de semenii.

Încrâncenările și chiar furiile ce însoțesc asemenea discuții arată acolo o ispită ce trebuie înlăturată.

Să revenim însă la întrebare.

Am văzut că dintre cele șase canoane invocate de obicei unul nu este la subiect, unul este apocrif și neortodox, unul este privitor la Botez (Canonul 6 Timotei Alexandrinul) și *trei opresc femeia la perioadă de la Împărtășanie „până la curățire”*.

La prima vedere, deci, răspunsul ar fi simplu:

Femeia nu se împărtășește câtă vreme are sângerarea lunară.

Prin consecință, dacă sângerarea durează o oră, atât durează și oprirea. Dacă durează trei zile, trei zile ține oprirea. Dacă durează șase... Ați înțeles principiul.

Simple, simplu, dar și aici se nasc discuții. Plecate de la întrebarea simplă

De ce?

și de la răspunsurile deseori nemulțumitoare, dacă nu contradictorii și chiar necreștine.

De pildă, se pretinde că *femeia este necurată* (chiar *spurcată*, spun unii) în vremea perioadei lunare și **de aceea** ar fi oprită de la Împărtășanie. Logica aceasta contrazice însă chiar rosturile Sfintei Sfintei Împărtășanii, după cum vom vedea îndată. Luăm ca martor pentru aceasta *Canonul Sfintei Împărtășanii*:

„Pâine a vieții celei veșnice să-mi fie mie Trupul Tău cel sfânt și scump
Sângele Tău, Milostive Doamne, și **tămăduire durerilor celor de multe feluri.**
[s.n.] [...]

Întinat fiind cu lucruri netrebnice [s.n.], eu, ticălosul, **nu sunt vrednic**
[s.n.] să mă împărtășesc cu preacuratul Tău Trup și cu dumnezeiescul Tău
Sânge, Hristoase, ci **fă-mă vrednic de aceasta** [s.n.].” (Cântarea Întâi,
Canonul Sfintei Împărtășanii, [*Micul Liturghier*:156-155²³])

Nu vom continua citările, deoarece oricine este al Bisericii are *Canonul Sfintei Împărtășanii*, iar cine nu îl are îl poate găsi foarte ușor în cărțile dedicate²⁴ ori pe site-urile oficiale ale Bisericii. Amândouă principiile prezente în prima cântare, și subliniate de noi, se regăsesc de-a lungul întregului canon:

- suntem bolnavi și plin de dureri, iar Împărtășania ne vindecă
- suntem întinați în fel și chip, iar Împărtășania ne curăță.

²³ *Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur : Pentru preoți*, lucrare publicată cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, text preluat din *Liturghier*, ediția 2012, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012

²⁴ Liturghiere, molitfelnice, cărți de rugăciuni (cele care cuprind, firește, *Canonul Sfintei Împărtășanii*) etc.

Deci Împărtășania **nu** este oprită pentru cel cu dureri și întinare, pentru cel bolnav și "spurcat" trupește, câtă vreme el o dorește sincer, fiind *în Credință* și neavând anume păcate sau patimi opritoare. Ca urmare, nu se susține logic invocarea „*necurăției femeii*” sau, mai absurd, a „*necurăției lunare*” (factor extern ce poate fi ușor combătut prin exemplul împărtășirii bolnavilor plini de sânge și puroaie, răniților de pe câmpul de luptă, mutilaților etc.).²⁵

De aici apare și ispita convingerii că femeia la perioadă se poate împărtăși *firesc*, în ciuda celor trei canoane amintite. Să ne amintim că Biserica, *totdeauna și pretutindeni*, inclusiv prin toate femeile sfinte, a avut totuși *altă* rânduială: *femeia la perioadă se poate împărtăși doar excepțional*.

Vom pleca spre răspunsul adevărat de la următoarele realități:

- femeia, la perioadă sau nu, este botezată, este mirunsă, este Templu al Duhului Sfânt (I Corinteni 6.19; Canon 101 Trulan)
- Biserica a primit canoanele care opresc femeia la perioadă de la Împărtășanie
- scurgerea lunară a femeii este scurgerea unei mizerii, este, medical vorbind, o *excreție*, adică o eliminare a unor elemente care sunt nesănătoase pentru organism, chiar toxice, toate în *sângele în care este viața trupului, și care ar trebui (a) să fie în trup și (b) să fie curat*

Singura posibilitate logică – *sine ira et studio*, să ne amintim – este să **primim oprirea de la Împărtășanie ca legată de sângerare, iar nu de femeie**.

Acest lucru s-a mai făcut, *însă nu teologic, ci sub pretext sanitar*.

S-a pretins, adică, o oprire de la apropierea de Sfintele Taine spre a nu exista primejdia unei murdării – a bisericii, a celor din biserică, a Sfintelor Taine, chiar – prin eventuale „**scăpări**” de igienă.

Se cuvine să subliniem că **nu există o asemenea învățătură a Bisericii**.²⁶ Ca urmare, argumentațiile pe temă – pro și contra – sunt un fel de vânare de vânt.

Răspunsul adevărat se găsește, vedem noi, în Învățătura Bisericii față de aducerea sângelui (vărsat, curs) în biserică!

Puțin despre sânge în Biserică

Pe această temă se pot scrie tratate, ceea ce este străin țelului acestei lucrări. Ca urmare, încercând o sinteză, vom pleca de la un text nou-testamentar esențial:

„Iar Christos, venind Arhieru al bunătăților celor viitoare, a trecut prin

---

²⁵ La acest paragraf se pot aduce mărturiile tuturor clericilor, preoți și episcopi, care au lucrat pastorație în spitale, azile, case bătrânești. Și care au spovedit și împărtășit bolnavi cu *anus contra naturii* sau cu infecții din care supură puroiul, din cancere zemoase ori alte asemenea stări de „sporcăciune trupească”. La fel, au spovedit și împărtășit bătrâni cu scutece pline de mizerie, cu gurile cu dinți infectați etc. Ceea ce ar trebui să lămurească multe.

²⁶ Da, este poruncit ca cel care se apropie de cele sfințite /sfinte să fie curat. Dar nu se dă oprire de la venirea la biserică pentru cei cărora le curge nasul. Ori urechile. Etc. Deci nu există asemenea „prevederi sanitare” creștine. A se vedea și nota anterioară.

cortul cel mai mare și mai desăvârșit, nu făcut de mână, adică nu din zidirea aceasta; El a intrat o dată pentru totdeauna în Sfânta Sfintelor, nu cu sânge de țapi și de viței, ci **cu însuși sângele Său** [s.n.], și a dobândit o veșnică răscumpărare. Căci dacă sângele țapilor și al taurilor și cenușa junincii, stropind pe cei spurcați, îi sfințește spre curățirea trupului, **cu cât mai mult sângele lui Christos** [s.n.], Care, prin Duhul cel veșnic, S-a adus lui Dumnezeu pe Sine, jertfă fără de prihană, va curăți cugetul vostru de faptele cele moarte, ca să slujiți Dumnezeului celui viu?

Și pentru aceasta El este Mijlocitorul unui nou testament, ca prin moartea suferită spre răscumpărarea greșelelor de sub întâiul testament, cei chemați să ia făgăduința moștenirii veșnice. Căci unde este testament, trebuie neapărat să fie vorba despre moartea celui ce a făcut testamentul. Un testament ajunge temeinic după moarte, fiindcă nu are nici o putere, câtă vreme trăiește cel ce l-a făcut. De aceea, nici cel dintâi n-a fost sfințit fără sânge. [...]

După Lege, **aproape toate se curățesc cu sânge** [s.n.], și fără vărsare de sânge nu se dă iertare. Dacă trebuia ca închipuirile celor din ceruri să fie curățite prin acestea, atunci cele cerești înseși cu jertfe mai bune decât acestea. Căci Christos n-a intrat într-o Sfântă a Sfintelor făcută de mâini – închipuirea celei adevărate – ci chiar în cer, ca să Se înfățișeze pentru noi înaintea lui Dumnezeu; iar nu ca să Se aducă pe Sine însuși jertfă de mai multe ori – ca arhiereul care intră în Sfânta Sfintelor cu sânge străin, în fiecare an.

Altfel, ar fi trebuit să pătimească de mai multe ori, de la întemeierea lumii; ci acum, la sfârșitul veacurilor, **S-a arătat o dată, spre ștergerea păcatului, prin jertfa Sa** [s.n.]. Și precum este rânduit oamenilor o dată să moară, iar după aceea să fie judecata, tot așa și Christos, după ce a fost adus o dată jertfă, ca să ridice păcatele multora, a doua oară fără de păcat Se va arăta celor ce cu stăruință Îl așteaptă spre mântuire.” (Evrei 9.11-18 și 22-28)

Acest cuvânt se cuvine să fie legat de porunca Bisericii

„Să vă feriți [...] de sânge [...]” (Faptele Apostolilor 15.29)

Și de rugăciunea

„Izbăvește-mă de vărsarea de sânge²⁷, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele!” (Psalm 50.15)

Și spune Sfântul Nicolae Cabasila:

„Am văzut că ea [Sfânta Împărtășanie n.n.] nu este numai o închipuire a Jertfei Domnului sau un simbol al sfântului Sânge, ci este o junghiere și o jertfă adevărată. [...]

Jertfa nu se săvârșește nici înainte și nici după ce s-a sfințit pâinea, ci chiar în clipa sfințirii. [...]

Într-adevăr, Jertfa însăși constă nu din junghierea Mielului în clipa sfințirii darurilor, ci din prefacerea pâinii în Mielul cel înjunghiat; nu e vorba de o nouă

---

²⁷ Forme de traducere: *vărsare(a) de sânge; sânghiure; sânghiuri; sângele vărsat.*

junghiere a Mielului, ci de un act de prefacere. Prin urmare, darurile ce se prefac pot fi cât de multe, iar prefacerea se poate repeta de oricâte ori; Trupul lui Christos, în care se prefac darurile, rămâne totdeauna unul și același. Și după cum există un singur Trup al Domnului, tot așa și o singură junghiere a Lui.” [Cabasila și Braniște, 2011:72-74]

Și, adăugăm spre lămurire, **unul este Sângele lui Christos Iisus, una este junghierea și nu există altă jertfă sau alt sânge care se poate aduce în Biserica lui Dumnezeu.**

Fraza Sinodului Apostolic din Ierusalim (49/50) sună, într-o traducere comună, astfel: „Să vă feriți de cele jertfite idolilor, și de sânge, și de sugrumate, și de desfrâu, de care păzindu-vă, bine veți face!” (Faptele Apostolilor 15.29). În această înșiruire apare ispita legării primelor trei porunci strict de *animale*. Adică să se ferească ucenicii Domnului de *animale* jertfite idolilor, de sângele *animalelor* și de *animale* sugrumate – adică de mortăciuni. Totuși nu se oprește la animale înțelesul primelor două porunci!

După cum se vede limpede în Istoria Bisericii, cele jertfite idolilor pot să fie și tămâie, lumânări, făină, ceară, fructe, *oameni*, haine, plăcinte etc., etc. Și, din primele veacuri până acum, **toate** acestea sunt oprite Creștinilor. Nu pentru că idolii ar fi ceva, și prin închinarea acelor lucruri către ei ele s-ar spurca *în sine*, ci pentru a nu da idolatrilor întărire în iluzia lor (I Corinteni 8.1-13; 10.25-33).

La fel, niciodată nu s-a îngăduit Creștinului să consume sânge de animal, însă cu atât mai mult sânge de om! Nu s-a îngăduit Creștinului să reia *stropirea cu sânge* din Legea Veche, deci cu atât mai mult cea din religiile păgâne! Izbăvirea de **sângele vărsat**, cerută de Proorocul David în Psalmul 50, nu se oprește la cel al păcatului propriu pentru care a fost alcătuit psalmul: **este o cerere universală a oamenilor lui Dumnezeu și a Bisericii Sale.**

Ca urmare, vedem în Sfintele Scripturi și în toată viața Bisericii, că **sângele vărsat este**, una din două: **ori jertfă primită, ori parte a răutății lumii**. De asemenea, că **în Biserică nu este voie a se aduce sânge străin, ci doar Jertfa cea Nesângeroasă a Domnului nostru Iisus Christos!**²⁸

Pe aceste principii se întemeiază, de fapt, toată *Liturgica Ortodoxă*.

Pe acest principiu se întemeiază multe *canoane* primite și pecetluite de Sinoadele Ecumenice, ca și alte texte apostolice și biblice, rânduieli bisericești etc.

Cităm pe scurt numai câteva, spre exemplificare:

„Dacă vreun episcop sau preot ar trece peste rânduiala Domnului pentru jertfe, aducând altceva decât cele rânduite pe Sfânta Masă – ori miere, ori lapte, ori în loc de vin felurite amestecuri de băutură, ori păsări, sau orice fel de vite, ori legume – să se caterisească. Și să nu fie iertat să se aducă la Altar altceva decât untdelemn la candelă și tămâie la vremea aducerii ei înainte.” (*Canonul 3 Apostolic*)

„Dacă vreun episcop sau preot ori diacon, sau oricare din cinul clerical ar mânca fie carne în sângele ei, fie animal sfâșiat de fiară, fie mortăciune, să se caterisească, pentru că Legea [Nouă n.n.] a oprit aceasta; iar de va fi laic, să

²⁸ A se vedea și [Cabasila și Braniște, 2011] în general și la p. 43 (și 42-45 ș.cl.) și p. 72-74 în special.

se afurisească” (*Canonul 63 Apostolic*)

„De vreme ce am aflat că, în unele biserici, după ce se aduc struguri la altar, ținându-se un oarecare obicei slujitorii celor sfinte îi împreunează pe aceștia cu Jertfa cea fără de sânge a Aducerii Înainte și așa, împreună, le împart pe cele două poporului, am împreună chibzuit ca să nu mai facă vreunul dintre cei sfințiți aceasta, ci singură Aducerea Înainte să se dea poporului spre viață veșnică și spre iertarea păcatelor. Iar aducerea strugurilor să o socotească drept pârgă și deoparte binecuvântând-o preoții, după rânduiala bisericească, să o dea celor ce o cer spre aceasta ca mulțumire Dătătorului roadelor prin care trupurile noastre cresc și se hrănesc. Deci dacă vreun cleric ar face împotriva celor rânduite să se caterisească.” (*Canonul 28 Trulan*; a se vedea și *Canonul 32 Trulan*)

„Dumnezeiasca Scriptură ne-a poruncit nouă să ne ferim de sugrumat și de desfrânare. Așadar, pe cei care din pricina lăcomiei pântecelui cu oarecare meșteșug sângele oricărui animal îl prefac în mâncare, și așa îl mănâncă, după cuviință îi certăm. Deci, oricine ar cuteza de acum înainte să mănânce sânge de animal în orice fel, dacă ar fi cleric să se caterisească, iar dacă ar fi laic să se afurisească.” (*Canon 67 Trulan*)

„[...] alții, iarăși, socotesc rele unele mâncăruri și spun despre căsătorie și facerea de copii că sunt uneltiri ale diavolului [...]” (*Const. Apost. XXVI.3*)

„Iar dacă păzesc obiceiurile iudaice privitoare la scurgeri de sâmbânță, scurgeri în vis și relații sexuale potrivit Legii [Vechi n.n.]²⁹, să ne spună dacă în zilele și ceasurile în care suferă ceva din acestea se feresc să se roage, să se împărtășească din Euharistie sau să atingă Cartea. Și dacă spun că da, este vădit că sunt goi de Duhul Sfânt care rămâne pururea în cei credincioși, căci despre cei cuvioși spune Solomon să fie gata, că: „Atunci când doarme, să-l păzească, și când se scoală, să vorbească cu El” [Proverbe 6.22]. Căci dacă socotești, femeie, că atunci când ești în cele șapte zile ale scurgerii tale ești goală de Duhul, atunci și, dacă mori pe neașteptate, goală de Duhul, vei pleca la Domnul fără îndrăznirea nădejzii. Întrucât însă ai negreșit pe Duhul în chip inseparabil, fiindcă El nu este într-un loc, atunci ai nevoie de rugăciune, de Euharistie și de găzduirea Duhului Sfânt, întrucât această stare nu este în niciun fel fărădelege. Fiindcă nici legiuitile împreunări, nici lăuzia, nici scurgerea sângelui, nici scurgerile din vis nu pot să întineze firea omului ori să o despartă de Duhul Sfânt, ci numai necredința, impietatea și lucrarea împotriva legii. Pentru că Duhul Sfânt rămâne mereu în cei care L-au dobândit, atât timp cât vor fi vrednici, iar pe cei ce se separă îi face pustii și predați duhului rău. Deci orice om e plin fie de Duhul Sfânt, fie de cel necurat, și îi este neputință să scape de unul dintre aceștia dacă nu suferă ceva contra lor; căci Mântuitorul urăște orice minciună, iar diavolul urăște orice adevăr. Însă oricine a fost botezat cu adevărat este despărțit de duhul diavolesc și este în Duhul Sfânt, iar în cel ce face binele rămâne Duhul Sfânt umplându-l de înțelepciune și pricepere, și duhul rău nu se poate apropia de el, pentru că observă atacurile lui. Deci dacă tu, femeie, precum spui, în zilele scurgerii tale ești goală de Duhul Sfânt, atunci ești plină de cel necurat; căci ne rugându-te, nici citind, îl

²⁹ Precum vedem la Levitic 5.2-3, 5-23; 12.1-8, 15.1-33, 22.4 etc.

chemi fără voie, fiindcă el îi iubește pe cei nerecunoscători, leneși, nepăsători, somnoroși, deoarece și el, întrucât a fost bolnav de nerecunoștință, a fost dezbrăcat de Dumnezeu de demnitatea sa, fiindcă a ales să fie diavol în loc de arhangel. De aceea, abține-te, femeie, de la cuvinte zadarnice, adu-ți aminte de Dumnezeu Care te-a creat și roagă-te Lui, fiindcă este Domn și al tău, și a toate, și meditează la legile Lui, nerespectând nimic din practicile Legii [Vechi n.n.] ce țin sau de curățirea naturală, sau de împreunarea legiuită, sau de naștere ori lepădare, sau de întinarea corpului, fiindcă asemenea practici sunt invențiile zadarnice ale unor oameni nebuni și nu au niciun sens. În același fel, nici îngroparea unui om, nici oasele unui mort, nici mormântul, nici orice mâncare, nici scurgerea în vis nu pot întina sufletul omului, ci numai necredința în Dumnezeu, fărădelegea și nedreptatea față de aproapele, precum răpirea, violența sau altceva contrar dreptății, adulterul sau desfrânarea.” (*Const. Apost. XXVII.1-8*)

„Le-a zis, deci, Iisus:

- Amin, amin zic vouă: dacă nu veți mânca trupul³⁰ Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi. Cine mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea din urmă; căci Carnea Mea este adevărata mâncare și Sângele Meu adevărata băutură. Cine mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el. Precum M-a trimis pe mine Tatăl cel viu și Eu viez pentru Tatăl Meu, așa și cel ce Mă mănâncă pe Mine va trăi prin Mine” (Ioan 6.53-57)

„Apostolii și preoții și frații, fraților dintre neamuri, care sunt în Antiohia și în Siria și în Cilicia, salutare!

Deoarece am auzit că unii dintre noi, fără să fi avut porunca noastră, venind, v-au tulburat cu vorbele lor și au răvășit sufletele voastre, zicând că trebuie să vă tăiați împrejur și să păziți legea, noi am hotărât, adunați într-un gând, ca să trimitem la voi bărbați aleși, împreună cu iubiții noștri Barnaba și Pavel, oameni care și-au pus sufletele lor pentru numele Domnului nostru Iisus Christos. Drept aceea, am trimis pe Iuda și pe Sila, care vă vor vesti și ei, cu cuvântul, aceleași lucruri.

Pentru că, părutu-s-a Duhului Sfânt și nouă, să nu vi se pună nici o greutate în plus în afară de cele ce sunt necesare:

Să vă feriți de cele jertfite idolilor și de sânge și de (animale) sugrumate și de desfrâu, de care păzindu-vă, bine veți face. Fiți sănătoși!” (Faptele Apostolilor 15.23-29)

„Așadar, nefiind atei, slăvind pe Creatorul acestei lumi, deși spune, precum am fost învățați, că nu are nevoie de sânge [...] Îl laudăm pe cât ne stă în putință [...]

Hrana aceasta e numită de noi Euharistie și nimănui nu-i este îngăduit să se împărtășească din ea decât celui ce crede că sunt adevărate cele învățate de noi, care s-a spălat cu baia pentru spălarea păcatelor și nașterea din nou și trăiește așa cum a predat Christos. Fiindcă pe acestea nu le primim

---

³⁰ De fapt termenul original este *Carnea Fiului Omului*. Deoarece în limba română „mănâncă” + „carne” dă o cacofonie, am socotit mai potrivit să păstrăm forma „Trupul” acolo unde ar fi apărut o asemenea necuviincioasă asocieră.

ca pe o pâine și băutură obișnuite. Ci în felul în care Iisus Christos, Mântuitorul nostru, a avut carne și sânge pentru mântuirea noastră, făcându-se trup prin cuvântul lui Dumnezeu, tot așa am fost învățați că hrana prefăcută prin cuvântul rugăciunii de la El Însuși – hrană de care sunt hrănite prin transformare sângele și carnea noastră – este Carnea și Sângele lui Iisus

Care S-a făcut trup. Căci în memoriile făcute de ei – și care se numesc *Evanghelii* –, așa au predat Apostolii că li s-a poruncit: că Iisus luând pâine a mulțumit și a zis "Așa să faceți întru pomenirea Mea. Aceasta este Carnea Mea."; și în chip asemănător [luând n.n.] și paharul, a mulțumit și a zis "Acesta este Sângele Meu!", și le-a dat numai lor. Lucru pe care, imitându-l demonii cei răi, au poruncit să se facă și în misterele lui Mitra; pentru că și în serbările lor se pun înaintea celui inițiat pâine și un pahar cu apă [...]" (Iustin Martirul și Filosoful, *Apologia I.XIII și LXVI*)

La uciderea Sfântului Sfințitului Mucenic Policarp „Văzând în sfârșit nelegiuirea că trupul lui nu poate fi mistuit de foc, au poruncit unui călău să se apropie de el și să îl străpungă cu pumnalul. Și făcând el aceasta, a țâșnit mulțime mare de sânge, încât a stins focul [...]" (*Scrisoarea Bisericii din Smirna XVI.1*)

Am mai putea să aducem aici cititorului și multe – și frumoase – cuvinte despre Sângele Domnului din cele mărturisite de Sfântul Ioan Gură de Aur despre Sfintele Taine. Ne oprim la numai trei dintre ele:

„Sângele acesta pe Icoana cea Împărătească o lucrează într-o voi înflorită. Acesta naște frumusețe necurmată și nespusă. Acesta nu lasă se se veștejească blagorodia sufletului, adăpându-o pe ea adeseori și hrănindu-o. Fiindcă sângele cel ce se face într-o noi din bucate, nu îndată se face sânge, ci întâi altceva – dar acesta nu așa, ci îndată adapă sufletul și o oarecare mare putere dă lui.

Sângele acesta cu vrednicie împărtășindu-se gonește dracii și departe de noi îi trimite, iar pe Îngeri îi cheamă către noi și pe Stăpânul Îngerilor. Că unde vor vedea Sângele cel Stăpânesc fug dracii, iar Îngerii aleargă.

Sângele acesta vărsându-se, toată lumea a spălat." (Ioan Gură de Aur – *Cuvânt pentru Sfintele și Prea Curatele Taine*)³¹

Sau, din *Omilii la Matei*...

„Numește sângele Său sânge al Noului Testament, adică al făgăduinței, al Legii celei Noi. Făgăduise de multă vreme sângele Său; sângele Său este temelia Testamentului celui Nou." [*Omilii*, 1994:928]³²

Din frumoasele cuvinte ale Sfântului Nicolae Cabasila am citat mai înainte. Cel între sfinți părintele nostru Dumitru Stăniloae adaugă:

³¹ Cf. lucrării *Puțul și împărțirea de grâu. 57 de predici ale Sfântului Ioan Gură de Aur*, de Sfântul Ioan Gură de Aur, Editura Bunavestire, Bacău, 1995, p. 484-485

³² Am folosit *Omilii la Matei* de Sfântul Ioan Gură de Aur după ediția P.S.B. (Părinți și Scriitori Bisericești) vol. 23, apărută ca Sfântul Ioan Gură de Aur, *Scrieri : Omilii la Matei*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1994.

„Dacă în celelalte Taine Christos³³ este prezent în chip nevăzut prin lucrarea Sa, în Euharistie [Împărtășanie n.n.] este prezent prin însuși trupul și sângele Său sub chipul pâinii și vinului. Prin această Taină El se dă deplin membrilor Bisericii, adică Bisericii, constituind-o și susținând-o deplin ca trupul Său extins, întrucât duce până la capăt sălășluirea Lui în cei ce cred.

Dar rostul acesta îl împlinește Euharistia numai dacă ea înseamnă prezența reală a lui Cristos cu trupul și cu sângele Său sub chipul pâinii și vinului spre a-L primi în lăuntrul nostru.” [Stăniloae, 1997 b:64 ș.u.]

Dacă ați citit acestea – și v-ați amintit de altele asemenea – de bună seamă ați înțeles cum privește Biserica *sângele vărsat* dintru începuturi, și dintotdeauna, adică în cele patru chipuri:

1. *Sângele lui Christos*, prin care este izbăvirea și a noastră, și a lumii, dar și zidirea noastră întru Dumnezeu
2. *Sângele martirilor*, prin care se fac părtași Jertfei Domnului, după cuvântul „câți în Christos v-ați botezat, în Christos v-ați și îmbrăcat”
3. *Sângele vărsat din pricina slăbiciunilor și răutăților lumii*
4. *Sângele jertfelor necreștine* și, mai bine zis, anti-creștine, căci se fac disprețuindu-se Sângele vărsat de Fiul Omului

Dintre acestea toate, singurul ce se poate aduce în bisericile lui Dumnezeu este Sângele lui Christos!

Ca urmare, **nici sânge bărbătesc, nici sânge femeiesc, nici alt sânge vărsat nu se aduc în Biserică!** Și, cu desăvârșire, **nu se aduc la Altar.**

După o veche rânduială, preotul care are sângerare a dinților – deci una mai curând *interioară* decât *exterioară* – este totuși oprit de la slujirea Sfintei Liturghii și de la Împărtășanie (afară dacă este pe moarte).

Bărbatul rănit, cu pansament peste rana deschisă, **nu** are voie în Biserică, și mai ales în *naos* – cu atât mai mult în Altar. Și nu se împărtășește **decât** dacă este pe moarte.

În toate aceste cazuri bărbatul cu sângerare trebuie să își aștepte, cu smerenie, vindecarea. Chiar dacă este preot sau episcop!

Bineînțeles, toate aceste rânduieli au în vedere împrejurările obișnuite ale vieții. Atunci când sunt situații excepționale – de război, de împărtășire a unui muribund etc. – se schimbă lucrurile. de pildă, un rănit – adică un sângerând – care se adăpostește într-o biserică spre a nu muri de frig **nu** săvârșește niciun păcat. La fel, împărtășirea lui în biserică este chiar o datorie sfântă a preotului, căci dacă moare nepregătit Dumnezeu va cere sufletul lui de la preotul ce nu l-a pregătit!

Prin urmare,

Femeia la perioadă se ferește de Naos și cu atât mai mult de apropierea de Sfântul Altar, mai ales la Dumnezeiasca Liturghie, deoarece poartă cu sine sânge vărsat ce nu se cuvine a fi adus înaintea Altarului.

Nu pentru că ar fi spurcată, nu pentru că e primejdie de murdărie fizică – desigur, dacă aceasta există cu atât mai mult trebuie pază! Ci, chiar și fără primejdia murdăririi sau altele asemenea, pentru că **în biserici nu se aduce sânge vărsat, și mai ales la Sfânta Liturghie.**

Chiar și prinoasele de carne ce se binecuvântează de Paști sau cu alt prilej se aduc

---

³³ Părintele prefera această grafie, deși a folosit și forma *Cristos*.

în pridvor sau pronaos – deși sunt pregătite termic. Și se face asta tocmai pentru ca nu cumva să se aducă din întâmplare vreo rămășiță de sânge către Altar.³⁴

De aici rezultă că „oprirea” de la Împărtășanie în vremea firească a femeii ține de o rânduială dogmatică și liturgică privitoare la *sângele vărsat (curs)*, iar nu la vreo cădere sau decădere a femeii. Prin urmare, chiar și în acea vreme femeia se poate împărtăși dacă este o primejdie de moarte asupra ei. Însă altfel nu, căci altfel se deschide aici calea către mari necuviințe. (Ceea ce s-a și văzut în unele culte de origine creștină, unde trecându-se peste această opreliște s-a ajuns la folosirea sângelui în cult, reînviindu-se jertfele de animale păgânești – așa cum se întâmplă în biserici din America Latină sau Africa ce țin de Papalitate sau de unele religii neoprotestante.)

Mai este însă încă o împrejurare, în care episcopii și de la ei preoții pot da dezlegare: împrejurarea în care femeia, dacă nu se împărtășește chiar atunci (fiind în perioada firească) ar fi lipsită de Împărtășanie multă vreme, așa cum se mai întâmplă la cei care locuiesc printre eterodocși.

Într-adevăr, acolo sunt biserici ortodoxe la care ajunge un preot odată la o lună sau două, ori chiar mai rar. Iar credincioșii, puțini, sunt adeseori fără puterea de a merge sute sau mii de kilometri până la o biserică în care să se facă Sfânta Liturghie – și care să îi și primească, adică să îi poată primi la Împărtășanie.

Ca urmare, s-a dat adeseori dezlegare ca preotul să îi poată împărtăși pe credincioșii de acolo, atâta vreme cât nu sunt opriți pentru păcate sau patimi, chiar dacă ar fi unele impedimente.

Într-adevăr, suprapunerea dintre data în care vine preotul să slujească acolo – de câteva ori pe an – și vremea femeii este și o ispită spre a o despărți pe femeie de Împărtășanie³⁵. Iar duhovnicul trebuie să cântărească matur dacă o asemenea despărțire o întărește sau o doboară, ca să nu se facă ucigaș de suflete printr-o acrivie care pune litera mai presus de duh.³⁶

---

³⁴ Există în această privință canoane și rânduieli, inclusiv în cărțile de slujbă, *Pidalion* etc., pe care nu le mai reluăm aici.

³⁵ Așa cum adesea vine ispita asupra miresei ori nașei sau amândurora la nuntă. Când, iarăși, preotul va avea discernământ ca să nu oprească slujba pentru această ispită – ceea ce ar fi după voia celui rău – ci să țină pogorământul străvechi, binecuvântând familia cea nouă.

³⁶ Revenind la problema *sângelui vărsat*, de care trebuie să se ferească toți Creștinii – și, cu atât mai mult, de *vărsarea de sânge* – atingem și problema *lăuziei*. La naștere se varsă mult sânge, atât al pruncului cât și al mamei. Atât moașa cât și femeile care ajută la naștere – tradițional – sunt nevoite să umble cu acest sânge, să fie stropite de el etc. De asemenea, nașterea este o mare primejdie pentru mamă și copil și orice greșeală poate însemna foarte mult. Ca urmare, după naștere preotul trebuie să citească rugăciuni de curățire și de iertare: pentru orice murdărire fizică sau trupească ce s-ar fi întâmplat, pentru orice apropiere nepotrivită (nepregătită bine) de mamă și prunc, pentru orice greșeală din timpul nașterii etc. Este evident – și revenim mai jos – că lăuză are o stare de necurăție trupească, dar asta nu înseamnă că este necurată sufletește. Dimpotrivă, prin naștere ea s-a curățat și s-a sfințit. Iar pentru starea sa trupească are nevoie de agheasmă și anaforă, alături de toate celelalte cuvenite stării.

10.-11. Femeia la perioadă poate lua parte la slujbe? Dar la Sfânta Liturghie?

După cum s-a văzut, femeia la perioadă **poate** lua parte la toate slujbele care se săvârșesc în afara locașului bisericii, ori care se săvârșesc în pridvor și naos. *Într-o anume măsură* ea poate lua parte chiar și la celelalte slujbe, dar dintr-o poziție oarecum asemănătoare cu a catehumenilor. Adică *incomplet*.

De pildă, la Sfânta Liturghie poate lua parte din pridvor sau pronaos, dar nu merge la Împărtășanie, nu merge la miruit – deși preotul are tot dreptul să meargă în pronaos ori pridvor și să miruiască pe cei de aici.

Desigur, ea va trebui să ia toate măsurile de igienă spre a nu murdări lucrurile pe care le atinge, pe care stă etc. Din acest punct de vedere este mai bine ca atunci când există o sângerare continuă, și mai ales puternică, să **nu vină la biserică**, ci să stea acasă până trece.

Există situații în care în schituri sau mănăstiri cu puține viețuitoare, să fie doar câte o maică mai tânără ce poate ține strana. Și care primește dezlegare să stea la strană, adică în Naos, chiar și când este la vremea firească. Uneori ea este singura ce poate mătura Sfântul Altar – alte maici fiind neputincioase. Și primește dezlegare pentru aceasta. Asemenea se întâmplă la bisericile risipite printre eterodocși în Indonezia, China, India și alte părți ale lumii chiar și cu mirence. Aici însă lucrurile pot să fie și mai grele, adică preotul să vină foarte rar – și atunci se folosește și pogorământul amintit mai sus, de împărtășire a femeii la perioadă. Act cu atât mai convenit cu cât primejdia prigoanei și a morții stă peste acești creștini.

Însă dacă la vremea firească femeia simte că nu poate merge la biserică, ce trebuie să facă? În următoarea pagină avem răspunsul!

12. Femeia la perioadă poate să lipsească de la biserică?

Iubirea lui Dumnezeu a avut în vedere – ceea ce mulți uită – faptul că multe dintre femei au dureri mari sau/și sângerări puternice la perioadă. Trupul lor este slăbit, inima este îndurerată și tulburată. Pentru a se aduna la rugăciune aceste femei fac un efort ce poate să fie chiar și înzecit față de starea lor obișnuită. **Dreptul de a lipsi de la slujbă în aceste zile este dăruit lor de iubirea lui Dumnezeu.** Acest drept **nu** este o osândă, ci o mângâiere. Prin el Dumnezeu îi spune: *și în slăbiciunile și neputințele tale Eu te iubesc și îți sunt alături*³⁷.

Astfel, femeia la perioadă se poate ruga acasă, *după puterile sale*, fără teamă că aceasta ar despărți-o în vreun fel de Dumnezeu. Dimpotrivă, El îi este alături, *acasă la ea*, în durerile și slăbiciunile ei.

Îi este alături și Măicuța Domnului, care a fost nevoită să plece din Templu atunci când i-a venit vremea firească. Și, despărțindu-se de sălașul dumnezeiesc ce îi era atât de drag, a fost nevoită să intre sub ocrotirea bătrânului Iosif, sub pretextul acoperitor al logodnei.

Dar Fecioara Maria, deși o adolescentă, știa foarte bine că Dumnezeu este pretutindeni și nu Îl cuprinde întreaga Creație, cu atât mai puțin o clădire. Știa foarte bine că făcând ascultare față de rânduielile Sale stă și mai aproape de El – chiar dacă *pare* că a fost despărțită de El prin plecarea din Templu. Și, într-adevăr, nu în Templul lui Dumnezeu, în care locuise, a venit Arhanghelul Gabriel să îi aducă vestea cea bună! Nu în Templul lui Dumnezeu, pe care ea îl iubea atât, a primit acoperirea Duhului Sfânt spre curățire și zămislire. În *despărțirea* de Templul lui Dumnezeu a venit și S-a întrupat Dumnezeu Fiul în preacuratul ei pântece! Căci despărțirea în smerenie și ascultare a fost și mai deplină unire cu Dumnezeu!

Ca urmare, cea sau cel care fără voia sa este despărțit(ă) de biserici și slujbele lor – fie din război, boală, închisoare, prigoană sau fireasca vreme femeiască – nu este despărțit(ă) de Dumnezeu. Îl are alături pe Acesta și cu atât mai mult cu cât sufletul său Îl caută, Îl dorește, Îl iubește, I se închină.

„Într-adevăr, care sunt condițiile sfințirii? Oare să ai trup? Sau să alergi pe picioare spre Sfânta Masă? Să primești Sfintele în mâini și să le introduci în gură? Să mănânci sau să bei? Nicidecum! Căci multora dintre cei care îndeplinesc aceste condiții, și care s-au apropiat numai cu trupul de Sfintele Taine, nu le-a fost de niciun folos, ba, dimpotrivă, au plecat împovărați de și mai multe păcate. Dar care sunt atunci cauzele sfințirii, la cei ce se sfințesc? Și care sunt condițiile pe care Christos le cere de la noi? Curăția sufletului, iubire de Dumnezeu, credință, dorirea Sfintelor Taine, râvna de împărtășire cu Dânsule, zel fierbinte, alergarea cu sete către Christos. Iată virtuțile care ne aduc sfințirea!” [Cabasila și Braniște, 2011:88]

Deci, dacă tu, femeie aflată la vremea ta firească, ești fie prea tulburată sufletește, fie prea slăbită trupește, fie oprită de alte încercări de la venirea la biserică: pace ție! Dumnezeu te primește stând acasă la fel cum primește pe cele care vin la biserică. El ți-a lăsat această ușurare în încercările tale – primește-o cu pace și bucurie, fără să te îndoiești de nimic, pentru că El te iubește!

³⁷ A se vedea și cuvântul Sfântului Apostol Pavel, că L-am primit pe Dumnezeu „ în vase de lut [adică trupurile noastre n.n.], ca să se învedereze că puterea covârșitoare este a lui Dumnezeu și nu de la noi” (II Corinteni 4.7). Sau că *puterea lui Dumnezeu se desăvârșește în slăbiciune* (II Corinteni 12.7-9 ș.u.).

13. Femeia la perioadă sau lăuză este necurată?

Este omul murdar pe mâini *necurat*?

Este omul murdar pe picioare *necurat*?

Este omul murdar pe față *necurat*?

Este omul cu suflet murdar și trup curat *necurat*?

Răspunsul este, de fiecare dată, *în parte*.

Omul murdar pe mâini, sau picioare, sau pe față, este *necurat* în înțelesul trupesc simplu: nu are trupul (cu totul) curat, ci îl are (în parte) murdar.

Uneori trupul este chiar cu totul murdar, din cap până în picioare. Adică, **omul este necurat trupește în întregime**.

Desigur însă, cea mai rea necurăție este cea a sufletului. Și devine cu atât mai rea cu cât necurăția intră în suflet și îi devine ființială.

Vedem limpede, prin urmare, că *a fi necurat* poate avea înțelesuri foarte diferite. Și de aici apar și confuzii privitoare la femeia la perioadă și la starea ei.

Femeia la perioadă este necurată în același fel în care este necurat cineva care nu s-a spălat (încă) pe mâini sau pe picioare: este o necurăție trupească, fizică, nu una sufletească sau ființială.

Femeia la perioadă este tot botezată, mirunsă, împărtășită, eventual cununată. Pe scurt, nu pierde nimic din harurile primite în timp în vremea firească. Sfintele făceau minuni și în vremea scurgerii lunare – oricât de uimitor sau covârșitor ar fi acest lucru pentru puțină noastră înțelegere și pentru multele noastre slăbiciuni. Altfel spus, perioada nu scade în niciun fel sfințirea primită de femeie prin lucrările Bisericii, prin apropierea ei de Dumnezeu.

Dar, totodată, existența murdăriei trupești în acea perioadă este și ea o realitate.

La unele femei, este o realitate discretă. Acestea au sângerări foarte puține, nu au alte scurgeri sau au foarte puține, nu au dureri sau durerile sunt foarte slabe etc. Trist, dar adeseori tocmai aceste femei sunt extrem de crude cu suratele lor aflate în dureri sau sângerări mari: pentru că ele nu suferă nu le cred pe cele care suferă și de aceea devin nemiloase.

Totuși adevărul este că multe femei au zile foarte grele în perioada firească. Unele au sângerări atât de mari încât până și viața le este în primejdie. Au nevoie de tratamente cu fier spre a nu fi ucise de anemiile care se instalează. Altele au dureri foarte mari, încât nici măcar calmantele nu le pot opri. Le este greu să stea în picioare, dacă pot să stea, le este foarte greu să meargă, plâng și gem de durere. Altele au și scurgeri suplimentare, foarte neplăcute, în aceeași vreme. Și sângerările, și celelalte scurgeri, pot să fie însoțite de mirosuri grele. În sfârșit, sunt femei ce au tulburări hormonale grave în timpul perioadei, tulburări ce le schimbă foarte mult purtarea, gândirea, vorbirea. Și sunt femei la care apar toate aceste manifestări!

În disputele moderniste despre femeia la perioadă în biserică (/la slujbe) aceste ultime femei, deși în multe locuri (dacă nu global) majoritare, sunt ignorate. Discuțiile se poartă ca și când *perioada* ar fi strict o manifestare hemoragică minoră. Care, evident, se poate „rezolva” cu „mijloacele moderne” (a.k.a. tampoane). Poziție ridicolă, dar foarte răspândită.

Da, sunt femei pentru care *perioada* este doar o mică și intermitentă hemoragie, eventual de numai 1-3 zile. Dar sunt și femei care suferă cumplit la *perioadă*, care au parte

de sângerări puternice, de mirosuri urâte și slăbiciuni teribile, de furtuni hormonale (deci, emoționale) etc. Uneori și două săptămâni.

Dumnezeu, în iubirea Sa de oameni, ține seama de asta.

De aceea femeia la perioadă *poate* merge la biserică, dacă poate, dar **nu** are datoria de a merge la biserică. Și poate să lipsească liniștită, până când trece de dureri, slăbiciuni și altele asemenea.

Este femeia cu acele manifestări puternice ale perioadei *necurată*?

Fizic, evident că da! Sufletește, evident că nu!

Pe scurt, *necurăția de la perioadă este o necurăție exterioară*, asemenea oricărei murdării similare – fie ea cu excremente, urină, mucozități, salivă sau transpirație.

Localizarea ei particulară și contextul unei igiene corecte fac grea, dacă nu imposibilă, răspândirea ei involuntară.

Prin urmare termenul de *necurăția femeii* este unul care se referă la o stare fizică și nu la o stare ființială ori duhovnicească.

Convingerea unora că femeia la ciclu este necurată în sens propriu este străină Ortodoxiei, este străină logicii și este doar o **prejudecată falsă**.

O ispită asemănătoare este legată de *lăuzie*.

Adică de starea deosebită pe care o are mama după ce a născut.

Este o stare în care femeia are mai multe încercări.

Întâi, trupul care se schimbese pentru a purta copilul se schimbă din nou pentru a-l alăpta, pe de-o parte, și a se pregăti în rest de o stare firească, pe de alta.

Al doilea, femeia intră, cum am amintit, în starea deosebită a alăptării, care înseamnă foarte multe schimbări interioare – unele începute din vremea sarcinii, altele apărute acum. Alăptarea în sine este un proces puternic și „în valuri”, legat și de stările copilului.

Al treilea, femeia este rănită la naștere, fie că naște natural, fie că – ferească Dumnezeu! – este spintecată prin cezariană. În amândouă împrejurările este nevoie de refacere. Și, totodată, se elimină cheaguri de sânge, mici sângerări, cheaguri de limfă și limfă etc.

Al patrulea, femeia încă mai „dă afară” ceea ce a rămas în urma sarcinii, și alte excreții produse în procesele de mai sus.

Al cincilea, femeia trece printr-o muncă sufletească de adaptare la mutarea copilului din pântecul ei în lume, de îngrijire a acestuia, de nouă raportare la familie, casă, societate, într-un cuvânt, viață.

Dacă mai sunt copii în familie, adaptarea este, desigur, specifică.

În sfârșit, mai este un lucru pe care femeile îl simt la sarcină și la naștere, ca și în lăuzie, mai mult decât oricând: **umbra morții**. Dragostea naturală și transnaturală față de copilul din pântec este însoțită de temerea pierderii lui. Durerile nașterii sunt însoțite de temeri pentru propria viață și sănătate, și de mii de ori mai mult pentru viața și sănătatea copilului (sau copiilor, dacă are binecuvântarea gemenilor).

Lăuzia este o vreme în care aceste temeri se așează, adică fie se liniștesc, fie devin patimă (obsesie). Pentru a nu se întâmpla acest ultim fapt, este nevoie de rugăciune și timp cu copilul. Paradoxal, din viața copilului își ia lăuza multă putere de a face față amenințării morții. Uitându-și durerile, *de bucurie că s-a născut om în lume*.

Pentru toate acestea, Biserica lui Dumnezeu a rânduit cu înțelepciune ca lăuza să fie liberă de obligații liturgice comune. Să se poată ruga în pace în casa ei, în camera ei, cu copilul și soțul ei, cu familia ei. Să se îngrijească de ridicarea din neputință. Și să se

sărbătorească, la patruzeci de zile, revenirea ei în biserică de care aparține ca de o Înviere sau Naștere a lui Christos, căci: *cine primește pe un copil îl primește pe Dumnezeu Întrupat* (Matei 18:5).

Este lăuza „necurată”?

Trupește, *poate să fie*, în măsura în care mai are sângerări sau supurări.

Sufletește, este mai curată și mai sfântă decât înainte, căci nașterea este mântuitoare.

Convingerea unora că *lăuza* ar fi necurată în sens propriu este **străină Ortodoxiei**, este străină logicii și este doar o **prejudecată falsă**.

Am avut prilejul să văd o lecție dumnezeiască.

Un oarecare era convins că *femeia la perioadă este necurată*. Adică „*necurată și atât*”. Nu primea nicio discuție asupra termenului „*necurată*” pe care se pare că îl idolatriza.

Duhovnicul său, exasperat de radicalismul lui, l-a trimis să îl lămuresc. El a venit hotărât să mă convingă de ideile lui. Și pur și simplu nu se putea vorbi cu el. Cum începeam o frază, cum mă întrerupea, agitat și radical. Nu era capabil să asculte nici măcar o frază până la capăt, dacă fraza nu spunea ce voia el!

Și cum este scris să îi lăsăm pe cei rătăciți după a doua și a treia mustrare (Tit 3.10), i-am zis doar: „Pleacă și Dumnezeu să te lumineze înainte de a fi prea târziu!”. S-a holbat la mine în timp ce îi întorceam spatele și intram în Altar să mă rog pentru el. Apoi i-am sunat duhovnicul: „Părinte, să ne rugăm pentru el că nu are nedumerire, ci are duh de tulburare!”. Și ne-am rugat.

După puțină vreme, a căpătat un fel de diaree care nu îl mai lăsa. A fost nevoit, om de patruzeci de ani, să își pună scutece pentru bătrâni ca să mai poată ieși din casă. Deși nu avea dureri trupești, suferea mult din pricina necurăției ce îl însoțea. În câteva săptămâni a trecut de la uimire și nedumerire la deznădejde, de la deznădejde la un fel de resemnare scrâșnită, apoi la primirea bolii ca pe o cruce. Și de aici a început să se roage și să își revină duhovnicește. A scăpat de aroganța și radicalismul dinainte. Și a înțeles și cuvintele Sfântului Nicolae Cabasila pe care le-am amintit mai sus. Și a înțeles și că femeia la perioadă poate să fie murdară trupește, dar curată sufletește, dacă se păzește de răutate și stă aproape de Dumnezeu. Apoi s-a vindecat și trupește, prin aceeași lucrare iubitoare a lui Dumnezeu, căruia fie slava în vecii vecilor, amin!

P.S. Dar Vechiul Testament nu denumeste femeia la perioadă necurată și o oprește de la venirea la Templu?

Sunt voci care încearcă să invoce Vechiul Testament spre a opri femeia la perioadă de la cele sfinte și pentru a o declara necurată.

Aceste voci citează în primul rând textele din Levitic, la capitolele 12 și 15, care privesc sângerarea femeii la naștere sau perioadă. Greu de spus dacă amuzant sau jalnic, aceste voci susțin ideile unor eretici precum Origen, Tertulian, Montanus etc., ale iudaizanților și catarilor etc.

Pe scurt, Legea Veche a trecut.

În Faptele Apostolilor, Capitolul 15, vedem hotărârea Sinodului Apostolic din Ierusalim (anul 50) în privința Legii Vechi:

„Apostolii și preoții și frații, fraților dintre neamuri, care sunt în Antiohia și în Siria și în Cilicia, salutare!

Deoarece am auzit că unii dintre noi, fără să fi avut porunca noastră, venind, v-au tulburat cu vorbele lor și au răvășit sufletele voastre, zicând că trebuie să vă tăiați împrejur și să păziți legea,

Noi am hotărât, adunați într-un gând, ca să trimitem la voi bărbați aleși, împreună cu iubiții noștri Barnaba și Pavel, oameni care și-au pus sufletele lor pentru numele Domnului nostru Iisus Christos. Drept aceea, am trimis pe Iuda și pe Sila, care vă vor vesti și ei, cu cuvântul, aceleași lucruri.

Pentru că, părutu-s-a Duhului Sfânt și nouă, să nu vi se pună nici o greutate în plus în afară de cele ce sunt necesare: Să vă feriți de cele jertfite idolilor și de sânge și de (animale) sugrumate și de desfrâu, de care păzindu-vă, bine veți face. Fiți sănătoși!” (FA 15.23-29)

Deci nu vom sta să râdem de cei care invocă Leviticul în ceea ce privește femeile la perioadă și nu văd că tot acolo ei înșiși au șapte zile de curățire pentru orice scurgere – spre deosebire de rânduiala canonică ortodoxă!

Vom sublinia însă că Sinodul Apostolic a hotărât în Duhul Sfânt și Biserica a pecetluit în Duhul Sfânt să nu se păstreze din Legea Veche **decât** cele patru puncte de la Faptele Apostolilor 15.29. **Atât!** Și scris este,

„...mărturisesc oricui ascultă cuvintele proorociei acestei cărți: De va mai adăuga cineva ceva la ele, Dumnezeu va trimite asupra lui pedepsele ce sunt scrise în cartea aceasta; iar de va scoate cineva din cuvintele cărții acestei proorocii, Dumnezeu va scoate partea lui din pomul vieții și din cetatea sfântă și de la cele scrise în cartea aceasta” (Apocalipsa 22.18-19)

Așa că invocarea unor prevederi mozaice încheiate de Venirea Domnului este o rătăcire care nu trebuie să fie băgată în seamă mai mult.

P.P.S. Este femeia osândită de Dumnezeu pentru că are perioada lunară?

Una dintre cele mai mari ispite ale veacului de față este *plângerea de milă* sau *autocompătimirea*. Deoarece o duce prea bine, omul începe să se văicărească de fleacuri și chiar de lucruri închipuite. Și ideologiile de Stânga, care există exact prin ideile de *victimizare, răzbunare și furt*, prind aripi în asemenea societate.

Această stare este încurajată la toți oamenii, dar mai ales la femei. Căroră li se induce ideea că orice prevedere creștină (biblică) privitoare la ele este o formă de persecutare.

Am amintit și altădată despre o întâmplare trăită de mine:

Aflat într-o vară în vizită la o biserică, ascultam predica; de altfel frumoasă. Însă când preotul a îndemnat femeile să încerce să respecte, printre altele, porunca biblică de a-și acoperi capul la rugăciune, o femeie a început să țipe:

- Țsta este misoginism, părinte! Nu mai suntem în Evul Mediu! Credeam că sunteți un intelectual! Cum puteți susține asemenea idei înapoiate?

În ciuda purtării mitocănești femeia era elegant îmbrăcată.

Preotul a întrebat-o:

- Nu era misoginism și astă iarnă?

Femeia s-a oprit, nedumerită.

- Îmi aduc aminte că astă iarnă, pe când bărbaților le crăpau urechile de ger, dvs. purtați cu mândrie o frumoasă căciulă din blană – a lămurit-o părintele cu blândețe și puțin haz. Ați purtat-o în biserică la fiecare slujbă, dacă nu or fi fost chiar mai multe căciuli și nu am băgat eu de seamă. Oricum, v-ați acoperit capul toată iarna. Atunci nu era misoginie că femeile își acoperă capul și le este bine, iar bărbații sunt siliți să stea cu el descoperit și suferă?

Eleganta femeie a rămas cu gura căscată în râsetele blânde ale celor din biserică.

Adevărul este că în porunca dată bărbaților de a sta cu capul descoperit și femeilor cu capul acoperit la rugăciune *trupește* cel puțin femeia este cea favorizată. Un voal subțire vara, ceva mai gros primăvara sau toamna dacă sunt reci, o căciulă iarna – și femeia face față ușor oricărui anotimp. Bărbatul însă are de dus o cruce mai grea; bineînțeles, cu deosebire în iernile grele. Paradoxal, la prima vedere, tot dintre femei se ridică cele care să se plângă de porunca pe care le-a dat-o Dumnezeu.

Pe aceeași linie se află și credința necreștină a unor femei că sunt „osândite” sau chiar „persecutate” de Dumnezeu pentru că au perioada lunară. Foarte interesantă a fost replica acestora atunci când le-am zis:

- Dumnezeu a dat un fel de preoție bărbatului și alt fel de preoție femeii. Preoția bărbatului este cea a slujirii Altarului și a purtării de arme, iar preoția femeii este aceea a aducerii de viață în lume. Fiecare este pecetluită în felul ei, fiecare are greutățile, durerile, bucuriile și slava sa.

Și replica a fost:

- Păi, da, bărbaților le-a dat Dumnezeu o parte mai bună!

M-am mirat:

- Adică aproape orice femeie poate avea parte de preoția sfântă a maternității, și doar un bărbat din o sută, ori chiar mai rău, de preoția Altarului, dar bărbații sunt favorizați? Pentru că sunt datori să meargă la război, să doarmă sub amenințarea mutilării și morții, să își vadă camarazii sfârtecați ori să se trezească schilodiți pe viață? Este mai bine asta, este o parte mai bună, decât să ai bucuria de a fi tu însăși locul în care **Dumnezeu creează din nimic, făcând sufletul omului pe care Îl zămislește?** Este mai bine să ai parte de toată răutatea care există față de preoți decât să te bucuri de venirea și creșterea copilului tău? Chiar v-ați da copiii pentru a primi în schimb război și slujirea Altarului? Ați face un asemenea schimb?

- ... Nu!

Bineînțeles, căci Dumnezeu a rânduit toate cu înțelepciune și ne-a dat tuturor cele care ne sunt de folos pentru mântuirea noastră. Dacă o dorim.

(A se vedea și [Studitul, 1994:5-6 ș.cl.] [Cleopa, 1990:452-462] spre folos deplin.)

Sfârșit și Dumnezeului nostru slavă!

Scurtă bibliografie

1. *** *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2019³⁸
2. *** *Biblia sau Sfânta Scriptură : Ediție Jubiliară a Sfântului Sinod*, Versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Anania, E.I.B.M.B.O.R., București, 2001³⁹
3. *** *Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur : Pentru preoți*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012
4. *** *The Greek New Testament*, Kurt Aland et alii, Deutsche Biblegesellschaft, United Bible Societies, Stuttgart, 1994
5. *** *Moliffelnic*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2019
6. *** *Patericul. Ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinților bătrâni*, Episcopia Ortodoxă Română a Albei Iulia, Alba Iulia, 1993
7. *** *Sfânta Scriptură : Tradusă după textul grecesc al Septuagintei confruntat cu cel ebraic*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1936⁴⁰
8. Braniște, Ene; Nițoiu, Ghenadie și Neda, Gheorghe (1984) *Liturgica generală. Manual pentru seminariile teologice*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București
9. Braniște, Ene (1993) *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească arhitectură și pictură creștină*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București
10. Cabasila, Sfântul Nicolae și Braniște, Ene (2011) *Tâlcuirea Dumnezeieștii Liturghii. Explicarea Sfintei Liturghii după Sfântul Nicolae Cabasila*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București
11. Cleopa, Ilie (1990) *Predici la duminicile de peste an*, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, Roman
12. Flocă, Ioan N. (1993) *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Tip. Polsib S.A., Sibiu
13. Ioan, Gură de Aur, Sfântul (1994) *Scrieri. Omilii la Matei*, PSB 23, E.I.B.M.B.O.R., București
14. Ioan, Gură de Aur, Sf. (1995) *Puțul și împărțirea de grâu. 57 de predici ale Sfântului Ioan Gură de Aur*, Editura Bunavestire, Bacău
15. Ioan, Ică I., Jr. (2008) *Canonul Ortodoxiei*, Ed. Deisis, Sibiu
16. Larina, Vassa (f.a.) *Ce este "necurăția rituală" și cum ne raportăm la ea?*, pe www.teologie.net⁴¹
17. Macarie, Egipteanul, Sfântul (1992) *Scrieri. Omilii duhovnicești*, PSB 34, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București
18. Pruteanu, Petru (2010) *Arheologia liturgică a Bisericii Ortodoxe : (Liturgica generală – Partea I)*, Editura Paisiana, Zăbriceni⁴²
19. Pruteanu, Petru (2014, a) *Ce este "(ne)curăția femeii" și cum se raportează Biserica*

³⁸ Cu binecuvântarea Patriarhului Daniel

³⁹ Cu binecuvântarea Patriarhului Teoctist (ediție numită *Ediția/Traducerea Bartolomeu Anania*)

⁴⁰ Cu binecuvântarea Patriarhului Miron Cristea (ediție numită uneori și *Ediția Gala Galaction*)

⁴¹ Cf. <http://www.teologie.net/data/pdf/VL-necuratie-rituala.pdf> consultat ultima dată pe 22 Februarie 2022

⁴² Cf. <https://www.teologie.net/data/pdf/lit.general-a-1.pdf> descărcat în Nov. sau Dec. 2021

- la ea. *Drepturile femeilor creștine în perioada ciclului menstrual*, pe www.teologie.net⁴³
20. Pruteanu, Petru (2014, b) *Din nou despre "necurăția femeilor" și nu numai...*, pe www.teologie.net⁴⁴
21. Stăniloae, Dumitru (1996) *Teologia Dogmatică Ortodoxă : 1*, E.I.B.M.B.O.R., București
22. Stăniloae, Dumitru (1997, a) *Teologia Dogmatică Ortodoxă : 2*, E.I.B.M.B.O.R., București
23. Stăniloae, Dumitru (1997, b) *Teologia Dogmatică Ortodoxă : 3*, E.I.B.M.B.O.R., București
24. Studitul, Sfântul Teodor (1994) *Cuvintele Sfântului Teodor Studitul*, Editura Episcopiei Ortodoxe Alba-Iulia
25. Târâială, Zosima și Popescu, Haralambie (1993) *Pidalion (Cârma Bisericii): cuprinzând Canoanele Sfinților Apostoli, Canoanele Sinoadelor Ecumenice, Canoanele Sinoadelor Locale, Canoanele Sfinților Părinți*, Institutul de Arte Grafice „Speranța”, București
26. Vintilescu, Petre (1998) *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București

---

⁴³ Cf. <https://www.teologie.net/2014/01/11/necuratie-femeie-menstruatie/> consultat ultima dată pe 22 Febr. 2022

⁴⁴ Cf. <http://www.teologie.net/2014/01/14/precizari-femei-menstruatie/> consultat ultima dată pe 22 Febr. 2022